

หลักสูตรที่ 1

รุ่นที่ 1/1 – 1/4

อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

เทศบาลตำบลแม่เมาะ

องค์การบริหารส่วนตำบลดอยกลาง

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาว

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาวาง

องค์การบริหารส่วนตำบลสันต้นหมื้อ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง

สรุป

การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้
แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรัก

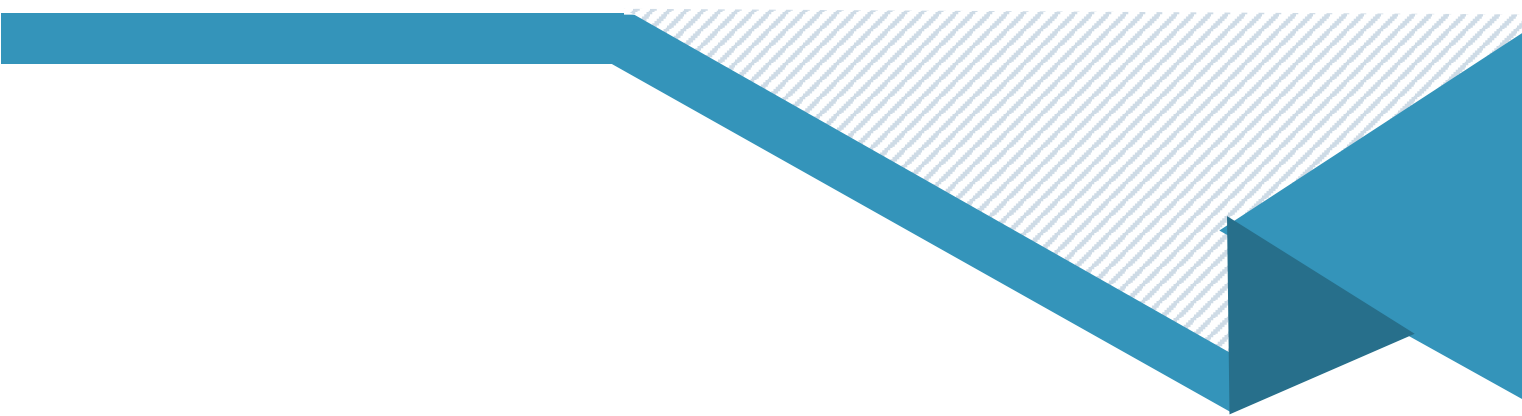
ณ โครงการร้อยใจรัก บ้านห้วยส้าน ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ
จังหวัดเชียงใหม่

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์

สถาบันฯ ปิดทองหลังพระฯ

มูลนิธิรากแก้ว

เทศบาลตำบลแม่อาว องค์การบริหารส่วนตำบลดอยกลาง

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/1
วันที่ 20 – 21 พฤศจิกายน 2561

สรุปผลการเรียนรู้และประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1 วันที่ 20-21 พฤศจิกายน 2561

ณ โครงการร้อยใจรักษ์ ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่

สรุปการเรียนรู้และประสบการณ์ การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์ หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1 วันที่ 20-21 พฤศจิกายน 2561 มีผู้เข้าอบรมจากเทศบาลตำบลแม่เมาะ และองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 118 คน มีผลการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

1. พิธีเปิดการอบรม

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษากิจการบ้านส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสาน แนวพระราชดำริ ได้เปิดการอบรมโดยแนะนำความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร หลักสูตรนี้มีระยะเวลา 2 วัน ประกอบด้วย การเรียนรู้หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน และ ศึกษาแปลงสาธิตในพื้นที่ 75 ไร่ และการแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อจบหลักสูตรนี้แล้ว ผู้เข้าอบรมจะต้องคัดเลือกทีมงานมา เข้าร่วมฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 และเสนอโครงการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ซึ่งการอบรมในครั้งนี้ จะเป็นรุ่นที่พิเศษกว่ารุ่นอื่นๆ คือได้รับเสด็จพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา และเข้าร่วม กิจกรรมของโครงการอาสาทำดี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นำผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจมาบำบัดและทำงานในโครงการฯ

นายนิคมยังได้กล่าวถึงจุดเด่นของโครงการร้อยใจรักษ์ ที่สร้างคนโดยการให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนา โดยเฉพาะพื้นฐานของการทำเกษตรที่ต้องมีระบบน้ำ เมื่อมีน้ำแล้วก็สามารถทำเกษตรให้ได้ผลผลิตดี และการส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตอะไรก็ตาม ต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมและใช้ตลาดนำ นอกจากนี้ ยังเล่าประสบการณ์ตอนพัฒนาระบบน้ำที่ภาคอีสานจนประสบความสำเร็จ ซึ่งตอนเริ่มโครงการฯ ชาวบ้านจากพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ ได้ไปศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบปิดทองหลังพระฯ จ.น่าน อุตรธานี และ ขอนแก่น ด้วย ทำให้เห็นตัวอย่างของการพัฒนาที่ใช้หลักการเดียวกัน เป็นการกระตุ้นให้เกิดความมั่นใจ ทั้งนี้ ได้เน้นย้ำว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ จะต้องยึดแนวปฏิบัติ 2 ข้อคือ ขยัน และซื่อสัตย์ จึงจะประสบความสำเร็จ

2. หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นางสาววรารณ ณะสุริยะเกียรติ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมในเรื่องการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ

- 1) การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง : การปลูก

คนด้วยการให้คนเป็นศูนย์กลางของปัญหา โดยมองในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้

โอกาสและทางเลือกที่ดี ให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้ การปลูกคนจะ ใช้กระบวนการทำให้ดูและพาทำ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดยยกตัวอย่างการพัฒนาของ โครงการพัฒนาออยตุงฯ

- 2) การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ ขึ้นอยู่รอด ดูจากการมีข้าวกินตลอดปี สามารถ เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน และไม่สร้างหนี้เพิ่ม ขึ้นพอเพียง คือมีรายได้มั่นคง สามารถเพิ่ม ผลผลิตได้ และยั่งยืน ได้แก่การมีเงินออม มีการรวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองได้
- 3) การพัฒนาเชิงพื้นที่ : คือการพัฒนาที่ต้องดูครอบคลุมทุกมิติในพื้นที่ และดูให้ครบตลอดทั้ง กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยยกตัวอย่างการพัฒนาในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ ที่ ต้องมีการสำรวจข้อมูลจริงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ มีการคืนข้อมูลเพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของ ปัญหาของตนเอง และประเมินความพร้อมของชาวบ้านว่าพร้อมที่จะมีส่วนร่วมลงแรงหรือไม่ เพราะโครงการจะไม่มีจ้างแรงงานให้ เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมการ พัฒนาจะประกอบด้วย การพัฒนาด้าน ปศุสัตว์ การพัฒนาด้านการเกษตร การส่งเสริมการ ท่องเที่ยว การพัฒนาด้านการศึกษา กิจกรรมด้านสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพหัตถกรรม กิจกรรมอาสาทำดี เป็นต้น
- 4) การวัดผลการพัฒนา จะวัดผลที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติ ที่ ทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น หากเป็นการพัฒนาด้าน ปศุสัตว์ก็จะต้องทำให้อัตราการตายของสัตว์ลดลง เป็นต้น

3. ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

การเรียนรู้ 4 ฐาน ประกอบด้วย การพัฒนาระบบน้ำ เกษตรพอเพียง (พืชระยะสั้น) เกษตร พอเพียง (พืชระยะยาว) และปศุสัตว์ ผู้เข้าอบรมได้เข้าเรียนรู้แต่ละฐาน โดยหมุนเวียนกันไปฐานละ 30 นาที

ฐานที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

โครงการฯ ได้ร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการในพื้นที่ สำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งแหล่งน้ำ เดิมภายในหมู่บ้าน ลำห้วย เพื่อหาจุดที่เหมาะสมในการสร้างฝาย บ่อพวงสันเขา โดยวัดปริมาณน้ำและอัตราการ ไหลของน้ำ เพื่อคำนวณว่าจะมีน้ำเพียงพอกับการทำการเกษตร การกักเก็บน้ำได้ใช้อ่างพวงขอยซีเมนต์ (Soil Cement) เพราะสภาพดินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้ วิธีการทำคือ ขุดบ่อขนาดกว้าง 13 ยาว 28 เมตร ลึก

2.50 เมตร แล้วผสมดินกับซีเมนต์ในอัตราส่วน 1 : 4 นำไปเทและบดอัดให้แน่นเพื่อไม่ให้มีช่องว่าง เมื่อใส่น้ำลงไปจะได้เก็บน้ำอยู่ ข้อดีคือ ทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน และวัสดุหาง่ายในพื้นที่

อ่างพวงขอยซีเมนต์ รับน้ำมาจากต้นน้ำลำห้วยที่ชาวบ้านช่วยกันต่อท่อมาระยะทาง 14 กิโลเมตร นำน้ำมาพักไว้ที่บ่อก่อนปล่อยลงไปแปลงเกษตรด้วยระบบกาลักน้ำ นอกจากนั้นในเรื่องของการใช้น้ำทางโครงการจะมีการสอนให้ชาวบ้านรู้จักการวางแผนบนกระดาชในเรื่อง การใช้น้ำ ความต้องการน้ำของพืชแต่ละชนิดที่ไม่เหมือนกัน เพื่อให้พื้นที่มีอยู่ใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

การพัฒนากระบวนน้ำ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้งบประมาณที่ใช้ทั้งหมด 57,500 บาท/บ่อ (ไม่รวมค่าแรง) มีแรงงานมาช่วยกันทั้งหมด 100 แรง ระยะเวลาในการดำเนินงาน 12 วันแล้วเสร็จ ผู้รับประโยชน์ 7 ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ 17 ไร่ อยู่ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์เป็นหลัก และมีแผนที่จะดำเนินการสร้างอีกในปี 2562 จำนวน 50 บ่อ โดยใช้แรงงานชาวบ้าน

การแลกเปลี่ยนของผู้เข้าร่วม

- วิธีการนำน้ำมาใส่ในบ่อ และการปล่อยน้ำจากบ่อเข้าสู่แปลงเกษตร ซึ่งจากที่ได้ฟังจากวิทยากร ถือว่าเป็นวิธีการที่ดีใช้ตามแรงดันธรรมชาติ เป็นการลดต้นทุนการสูบน้ำ และจะลองนำเอาระบบนี้ไปลองปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง
- การทำอ่างพวงขอยซีเมนต์ ใช้วัสดุที่หาง่ายในพื้นที่ และได้สูตรอัตราส่วนผสมดินกับซีเมนต์ ซึ่งจะลองทำดูในพื้นที่ขนาดเล็กๆ ก่อน
- สาธารณสุขได้ให้ข้อสังเกตว่า อ่างพวงอาจจะเป็สถานที่ในการเพาะพันธุ์ยุง อยากให้มีการนำเอาปลามาเลี้ยงในบ่อด้วย
- โครงการที่พามาดูเป็นโครงการที่ดี ชาวบ้านได้ประโยชน์ กระบวนการสร้างความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมของโครงการ การเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นไปได้อยากให้ทำทั้งหมดบ้าน

ฐานที่ 2 เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม่ผล ตลาดและการท่องเที่ยว

พื้นที่ปลูกไม้ผลระยะยาวมีการปลูกไม้ผล 10 ชนิด เช่น น้อยหน่า อะโวคาโด เลมอน ส้มโอ มะปราง กล้วยไข่ ทูเรียน เงาะ โดยปลูกชนิดละไม่มาก เนื่องจากการทดลองการปลูกและการดูแล เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้าน ช่วยเพิ่มรายได้ พื้นที่บริเวณนี้เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งเป็นป่าใช้สอย ป่าอนุรักษ์ เนินเขา ที่ดอน และที่นา มีการบริหารจัดการดังนี้

- ป่าอนุรักษ์ เน้นป้องกันไฟป่า ให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลป่า มีการตั้งกองทุนป่า มีเงินในการสนับสนุนดูแลไร่ละ 10 บาท หากเกิดไฟไหม้ป่าจะหักเงินจากกองทุนไร่ละ 500 บาท
- ป่าใช้สอย เน้นการดูแลไม้ที่มีอยู่เดิม สามารถตัดมาใช้ได้แต่ต้องปลูกเพิ่มเติม ต้นไม้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ได้แก่ ไม้
- เนินเขาต้องทำระบบน้ำให้ครอบคลุม สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ ไม้ผลกินได้ เช่น เงาะ ลองกอง ทูเรียน ไข่ มะม่วง กล้วย กาแฟ ดูความต้องการน้ำของพืชแต่ละชนิด ปลูกไล่ระดับ

- ที่ดอน ปลุกพืชผสมผสาน โดยใช้ระบบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์ ปลุกมะพร้าว
- ที่นา เพิ่มคุณภาพและผลผลิตข้าว โดยการปลูกแบบปลอดสารเคมี เน้นขายตลาดบน เช่น ห้าง หรือว่าส่งออก

นอกจากนี้ ยังร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วง น้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก จากเดิมที่ชุมชนปลุกมะม่วงเพื่อจำหน่าย แต่ขายไม่ได้ราคาและขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตสูงและถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา โครงการฯ จึงเชื่อมโยง CP ให้เป็นแหล่งตลาดรับซื้อมะม่วง แต่มีเงื่อนไขว่าต้องทำมะม่วงคุณภาพดี จึงประสานกับเกษตรอำเภอ/เกษตรจังหวัด เพื่อให้ความรู้เรื่องการผลิตที่ปลอดภัยตามมาตรฐานการผลิต GAP และหาพันธุ์เป็นที่ต้องการของตลาด

ฐานที่ 3 เกษตรพอเพียง พืชระยะสั้น ความมั่นคงทางอาหาร

แปลงนี้จะเป็นแปลงทดลองเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเห็นการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อให้มีรายได้หลังการไถนา และขยายความรู้ให้กับคนที่ไม่มีพื้นที่ทำกินเห็นเป็นตัวอย่าง โดยมีกิจกรรมในแปลงดังนี้

1) การเพิ่มผลผลิตข้าว มีการปลูกข้าวพันธุ์อีโต ซึ่งเป็นพันธุ์ท้องถิ่นในพื้นที่มาปลูก โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น จาก 600 ก.ก./ไร่ เป็น 800-1,000 ก.ก./ไร่ ตอบโจทย์ความมั่นคงทางอาหาร เพราะส่วนใหญ่ชาวบ้านจะซื้อข้าวกิน มีพื้นที่ปลูกข้าวมีปริมาณน้อย รวมถึงผลผลิตที่ตกต่ำ จึงหันไปปลูกพืชชนิดอื่นเพื่อนำเงินมาซื้อข้าวกินแทน ทางโครงการฯ มีแนวคิดว่าจะหากเพิ่มผลผลิตข้าวได้ ก็มีข้าวเพียงพอต่อการบริโภค เหลือกินสามารถขายในชุมชน รวมถึงช่วยลดปัญหาการใช้สารเคมี

2) การทำการเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร (แปลง 1 ไร่ 1 แสน) โดยให้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน มาทำแปลงเกษตรผสมผสาน เพื่อให้มีความรู้และสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ในพื้นที่ 1 ไร่ สภาพพื้นที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องจากเป็นหินและไม่มีแร่ธาตุ ช่วงแรกปรับปรุงดินด้วยการห่มดินด้วยซังข้าวโพด เพื่อปรับโครงสร้างดิน และปลูกพืชสลับหมุนเวียนกัน มีทั้งพืชระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว สรรพน้ำ และปศุสัตว์ ดำเนินการมาแล้ว 6 เดือน ขายผลผลิตได้ 5,000 บาท โดยขายให้กับโครงการฯ เพื่อประกอบอาหาร เป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงฝึกทักษะให้กับเกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ทำกินด้วย

ฐานที่ 4 การส่งเสริมปศุสัตว์

การส่งเสริมปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการฯ เริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทใด หลังจากนั้นจึงส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้กับชุมชน และให้องค์ความรู้ ซึ่งแบ่งการดำเนินการดังนี้

1) กองทุนพันธุ์สัตว์ในชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีแคมเบล และนอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่อารมณดี เพื่อเป็นจุดขาย ในแปลงสาธิต 1 ไร่ 1 แสน มี 2 คอก คือ คอกเปิดไข่ 120 ตัว สายพันธุ์กากีแคมเบล, คอกไก่ดำภูพาน 3 สายพันธุ์ (ภูพาน 1 ดำทั้งตัว, ภูพาน 2 ขนสีขาว ภูพาน 3 ขนสีทอง) เปิดไข่ 1 ตัว ให้ผลผลิต 280 ฟองต่อปี x 4 บาทต่อฟอง, ไก่ดำภูพาน 1 ตัว เริ่มให้ผลผลิต 8 เดือนขึ้นไป ออกไข่ 10 ฟองต่อรอบ (ชาวบ้านสมาชิกปศุสัตว์ 731 ครอบครัว คิดเป็น 71%) ปัญหาหลัก คือ เรื่องโรคระบาดก่อนที่จะโครงการจะเข้ามา และชาวบ้านขาดองค์ความรู้ ขาดบุคลากร ขาดเวชภัณฑ์ (ปัจจุบันมีอาสาปศุสัตว์ 4 คน) วิธีการสนับสนุนคือจะให้แม่พันธุ์ 1 ตัว และให้สมาชิกมาคิน 1 ตัว สำหรับหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่นต่อไป

2) การสร้างกองทุนอาหารสัตว์ โดยส่งเสริมการทำอาหารสัตว์เอง เพื่อลดต้นทุนการค่าอาหารซึ่งในพื้นที่ได้มีการปลูกหญ้าเนเปีย

3) กองทุนวัสดุอุปกรณ์ เริ่มจากให้ชาวบ้านร่วมกลุ่มกันและสร้างข้อมตกลงเรื่องกองทุน เพื่อเป็นค่าวัสดุในการสร้างโรงเรือนและระบบจัดการการดูแล โดยมีเป้าหมายจำนวน 62 ครอบครัว

4) กองทุนยาและวัคซีน ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำวัคซีนใช้เอง เพื่อลดอัตราการตายของสัตว์

คำถามจากผู้เข้าร่วม

1) ในบ้านมีการเลี้ยงหมูและมีปัญหาเรื่องกลิ่น มีวิธีการแก้ไขอย่างไร วิทยากรแนะนำว่า ปัญหากลิ่นเกิดจาก 2 ปัจจัยได้แก่ เรื่องของอาหารที่ใช้ในการเลี้ยง และการบริหารจัดการโรงเรือน วิธีการแก้ไขคือการใช้อาหารควรเพิ่มปริมาณพืชเป็น 50% ส่วนโรงเรือนควรสร้างระบบการดูแลให้มีน้ำขังในโรงเรือนน้อยที่สุด ควรมีบ่อพักของเสียจากโรงเรือน และควรเติมจุลินทรีย์ให้กับโรงเรือนเป็นระยะ

2) พื้นที่นอกโครงการ ถ้าอยากได้พันธุ์ไก่ดำภูพานไปเลี้ยงบ้าง ต้องประสานใคร วิทยากรตอบว่าสามารถติดต่อที่โครงการได้เลย แต่ช่วงนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุงพันธุ์

4. แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และหน่วยงานราชการ

4.1 ราษฎรในชุมชน

ก่อนเริ่มโครงการ คนในหมู่บ้านห้วยสำนั้งทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของเล้าดำ ทุกครัวเรือนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง คือ ลำเลียง ค่า และเสพ

นางรัชณี มีศักดิ์เป็นหลานของเล้าดำ เป็นคนเดียวในบ้านห้วยสำนั้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในช่วงที่เล้าดำอยู่ คนในชุมชนต้องถูกครอบงำด้วยกฎของเล้าดำคนเดียวเท่านั้น หากใครไม่ทำตาม ไม่เข้าพวกก็จะโดนสั่งฆ่าตัดตอนและหายสาบสูญ หากมีการทะเลาะวิวาท ใครมีเงินจ่ายเล้าดำ ถึงผิดก็กลายเป็นถูกได้

เมื่อโครงการร้อยใจรักษ์ เข้ามาทำประชาคมครั้งแรก ชาวบ้านคิดว่าเป็นหน่วยงานจะเข้ามายึดที่ดินทำกิน มาจับกุม แต่เมื่อมีการประชุมหลายครั้งก็เข้าใจและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ พอเข้ามาอบรมจึงรู้ว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่เปิดโอกาส ให้คนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้แก้ไขตัวเองไปในทางที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างแก่คนติดยาและค้ายาอื่นๆ ที่อยากกลับตัวตอนที่โครงการฯ เข้ามา ก่อนหน้านั้น นางรัชนี้ไม่เคยทำงานเลย พี่น้องเลี้ยงดูให้เงินใช้มาตลอด คุณชายบอกว่าถ้าจะอยู่กับโครงการฯ ต้องขยันและซื่อสัตย์ ซึ่งจริงๆ แล้วตัวเองก็เป็นคนไม่ขยัน แต่เมื่อมีโอกาสมาแล้วก็ต้องสู้ ตอนนี้มีเงินเดือนแล้วเงินเดือนที่ได้มาก็พาแม่ไปกินสุกี้ รู้สึกภูมิใจและดีใจที่แม่มยังมีชีวิตอยู่รับเงินเดือนจากลูก

นางกัลยา ติดยาเสพติดเพราะมีปัญหาครอบครัวจึงเครียด เพื่อนแนะนำให้เสพจะได้ไม่คิดมาก ไม่เครียด และขยันทำงาน จึงหันมาเสพยาบ้ากินมาตลอดสิบปี และไม่เคยถูกจับ เพราะกินหมดไม่เหลือติดตัว และไม่ไปในที่ที่มีตำรวจอยู่ ช่วงที่ติดยามีเงินเท่าไรก็ไม่เหลือ ทำให้คนในครอบครัวทะเลาะกัน พี่น้องไม่คุยกัน ไม่เข้าใจกัน ช่วงที่อยากยาแต่ไม่มีเงิน ใครจ้างไปทำอะไรทำหมด เมื่อได้เสพยาจะรู้สึกมีความสุขอยู่ในโลกของตัวเอง จุดเปลี่ยนของนางกัลยา คืออยากจะมีงานทำและมีชีวิตใหม่เหมือนคนอื่น ลูกก็โตขึ้นทุกวัน เมื่อทางโครงการฯ มาชวน บอกว่าถ้าเข้าโครงการจะมีงานทำ ตอนนั้นรู้สึกดีใจที่ได้เป็นคนใหม่ ที่บ้านต้อนรับดี ความรู้สึกต่อโครงการฯ คือ เขาเป็นใครไม่รู้ ไม่ใช่ญาติพี่น้องเรา แต่ให้โอกาสเราขนาดนี้ วันที่ได้กลับบ้านเป็นวันเกิดลูกพอดี จึงได้เลี้ยงวันเกิดลูกด้วย

นายส่องแสง มายุ่งเกี่ยวกับยาเพราะพ่อแม่เสพอยู่แล้ว และเห็นว่าพ่อกินแล้วก็มีแรงทำงาน จึงกินตาม มีการกินต่อเนื่องมา 25 ปี ผลที่ตามมาคือร่างกายทรุดโทรม สังคมไม่ยอมรับ และเคยถูกตำรวจจับ 4 ครั้ง ครั้งสุดท้ายโดนจับ 20 เม็ด ติดคุก 2 ปีกว่า เมื่อออกจากคุกมา พ่อ-แม่ ตายหมดแล้ว ตัวเองไม่มีที่อยู่ โดนญาติพี่น้องไล่หนี จึงไปอาศัยอยู่ในป่า ในสวนลิ้นจี่ เมื่อโครงการร้อยใจรักษ์เข้ามาในหมู่บ้าน มีคนมาเล่าให้ฟัง ส่องแสงตั้งใจอยากบำบัด อยากเลิกยาจึงเข้าร่วม “โครงการอาสาทำดี” ปัจจุบันนี้ครอบครัวญาติพี่น้องกลับมาคืนดี ไม่ด่า และจะเอาเงินมาให้ใช้ แต่นายส่องแสงไม่เอาเพราะมีรายได้จากโครงการแล้ว อยากแนะนำว่าคนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาถ้าอยากไปยุ่ง ส่วนการเลิกได้เร็วแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับใจของตัวเอง

4.2 หน่วยงานราชการ

นายไมตรี ดวงใจ ปลัดอำเภอแม่เมาะ ได้เป็นตัวแทนของฝ่ายปกครองในการเล่าประสบการณ์การดำเนินงานโครงการร้อยใจรักษ์ในส่วนของหน่วยงานราชการ เริ่มจากการจัดการอบรมส่วนราชการอำเภอแม่เมาะ ผู้ปฏิบัติงานโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการและวิธีการทำงานพื้นที่ โดยในส่วนของอำเภอแม่เมาะ

อายุจะรับผิดชอบในการประสานงานกับส่วนราชการที่มาทำงานในพื้นที่โครงการฯ ร่วมกับมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ งานแรกคือการสำรวจสำรวจเศรษฐกิจสังคมข้อมูลและคืบข้อมูลทั้ง 24 หย่อมบ้าน นอกจากการคืบข้อมูลแล้วยังได้รับฟังปัญหาความต้องการของชาวบ้าน ซึ่งจะมีหน่วยงานราชการทุกหน่วยไปร่วมด้วย เช่น เกษตรปศุสัตว์ ประมง อปท. พัฒนาชุมชน ปัญหาที่ชาวบ้านเสนอขึ้นมาจะมีจำนวนมาก ทีมงานจึงจัดลำดับ 5 ปัญหาแรก โดยใช้กระบวนการแจกเมล็ดข้าวโพดให้แต่ละคน ตามจำนวนปัญหาที่เสนอขึ้นมา และให้แต่ละคนหยอดในกล่องแต่ละเรื่อง เรื่องใดเยอะที่สุดก็จะได้เลือกเป็นลำดับแรก โดยเรื่องที่เสนอกันมากที่สุดเช่น เรื่องเส้นทางคมนาคม สัญชาติไทย และปัญหายาเสพติดในชุมชน ทั้งนี้ หน่วยงานจะนำปัญหาความต้องการมาจัดทำเป็นแผนระยะยาว 12 ปี ซึ่งจะบางภารกิจจะเกี่ยวข้องกับ อปท.ด้วย เช่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ส่วนเรื่องการขอสัญชาติจะเป็นงานของอำเภอ

นอกจากนี้ อำเภอยังได้ประสานหน่วยราชการเข้าไปทำกฎระเบียบหมู่บ้าน เพราะเดิมพื้นที่นี้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของนายเล้าดำ แสนลี่ ทำให้กฎระเบียบหมู่บ้านที่มีอยู่เดิมไม่สามารถบังคับใช้ได้ หลังจากจับกุมตัวนายเล้าดำไปแล้ว นายอำเภอจึงได้มารื้อฟื้นกฎระเบียบของหมู่บ้าน โดยเข้าไปพบกับทุกหย่อมบ้านในตอนเย็น เพราะเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านอยู่บ้านในตอนเย็น การนำกฎระเบียบหมู่บ้านมาใช้จะมีข้อดี คือ ผู้ที่ทำผิดจะยังไม่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ทำให้บุคคลนั้นไม่มีประวัติเสีย เพราะกฎหมายหมู่บ้านจะมีบทลงโทษไว้แล้ว เช่น กรณีเยาวชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หากทำผิดครั้งแรก จะถูกตักเตือนก่อน แล้วส่งเข้าบำบัด และถ้ากลับมาแล้วเสพอีกเป็นครั้งที่ 2 จะปรับผู้ปกครอง หากมีครั้งที่ 3 จะปรับกรรมการหมู่บ้าน ครั้งที่ 4 เมื่อกลับมาแล้วยังเสพอีก จึงจะแจ้งความดำเนินคดีแล้วส่งเข้าบำบัด และหากมีครั้งที่ 5 จึงจะให้ขับไล่ออกจากหมู่บ้าน

การแลกเปลี่ยนของผู้เข้าอบรม

- 1) เวลาที่ได้เสพอและไม่ได้เสพอ มีความรู้สึกต่างกันอย่างไร คำตอบ เมื่อได้เสพอแล้วรู้สึกไม่มีความสุข กลัว โลกทั้งใบเป็นของเรา อยู่ในโลกส่วนตัว ในที่มีดี หากไม่ได้เสพอจะนอนอย่างเดียวเมื่อหิว ยามากๆ ใครจ้างไปทำอะไรจะทำหมด
- 2) มีแนวทางใดที่จะชักชวนคนที่ติดยาให้มาบำบัดด้วย คำตอบ ต้องมีความสมัครใจมาด้วยตัวเอง คนในครอบครัวต้องให้โอกาส ให้กำลังใจ เปิดใจ อย่ามองเพียงว่าเป็นคนติดยาแล้วจะเลวเสียหมด ซึ่งบางคนที่ยังไม่กล้าแดงตัวตอนนี้อาจเป็นเพราะเขายังมียาเหลืออยู่
- 3) เคยคิดว่าจะผันตัวเองไปเป็นผู้ค้าไหม นางกัลยาตอบว่าเคยคิดเพราะเห็นคนอื่น มีเงิน-มีรถ แต่ไม่รู้จะไปขายส่งใคร ที่ไหน เพราะไม่มีเครือข่าย

5. นายอำเภอแม่อาว พบผู้เข้าอบรม

สิ่งที่เรียนรู้ในวันนี้ จะเป็นฐานความคิดสำหรับทุกคน เพื่อนำไปปรับใช้ เพราะไม่สามารถก๊อปปี้ได้ สิ่งทีโครงการร้อยใจรักษ์ทำนี้ เป็นเรื่องที่แก้ปัญหาเรื่องยาเสพติด ซึ่งปัญหาความยากจน ขาดโอกาส ขาดอาชีพ และความเป็นอยู่ เป็นสิ่งที่ผลักดันให้ชาวบ้านเข้าไปอยู่ในวงจรยาเสพติด หากทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีอาชีพและมีรายได้ที่เลี้ยงตัวได้ ก็จะไม่ไปยุ่งกับยาเสพติด ทั้งนี้เรื่องนี้เป็นพื้นฐานของทุกเรื่อง เพราะไม่ว่าจะเป็นเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาระบบน้ำจึงเป็น Quick win ส่วนเรื่องอื่นๆ

ก็ให้แต่ละพื้นที่ไปดูบริบทของตัวเองว่าเหมาะสมกับทำเรื่องอะไร โครงการนี้อยู่ในพื้นที่ อ.แม่เมาะ ซึ่งโครงการมีนโยบายต้องการขยายผลไปในพื้นที่ 19 อำเภอ อำเภอชายแดน 4 จังหวัด ดังนั้น อ.แม่เมาะ ซึ่งอยู่ในพื้นที่โครงการ ก็ต้องนำไปขยายผลให้ได้ดีกว่าพื้นที่อื่น ทั้งเรื่องน้ำและกฎระเบียบชุมชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะข้าราชการระดับตำบลต้องเป็นแกนนำ ขอมอบปลัดอำเภอรับผิดชอบประจำตำบล เป็นหัวหน้าทีมลงไปทำเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพื่อให้ชาวบ้านระเบิดจากข้างใน ลูกมาร่วมกับเราตั้งแต่ก้าวแรกขอเป็นกำลังใจ และหวังว่าจะเจอกันในรุ่นหน้าอบรม 5 วัน

6. ผู้เข้าอบรมสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้

6.1 สิ่งที่ได้เรียนรู้

- 1) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เช่น อ่างเก็บน้ำบ่อพวงสันเขา โดยใช้เทคนิคซอยซีเมนต์
- 2) การทำโครงการที่สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และชาวบ้านร่วมลงแรง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม
- 3) การทำเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกพืชระยะยาวให้ชุมชนดูแล เพื่อเป็นป่าใช้สอย เช่น ไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล เป็นต้น และการปลูกพืชระยะสั้น ที่นำไปปรับใช้ได้
- 4) การปลูกพืชผสมผสาน ในพื้นที่ 1 ไร่ 1 แสน และได้เรียนรู้การปลูกข้าวโดยใช้สารชีวภัณฑ์
- 5) การปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนและสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- 6) การจัดพื้นที่แบบองค์รวม ได้แก่ การบริหารจัดการพื้นที่ที่แตกต่างกัน การปรับพื้นที่ให้เพื่อให้เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ได้แก่ พืช ผลการเกษตร พืชผลเศรษฐกิจ เช่น ชา กาแฟ ส้ม เมี่ยง อะโวคาโด
- 7) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้สร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ 1 ไร่ 1 แสน
- 8) กระบวนการด้านปศุสัตว์แบบครบวงจร (ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้) ได้แก่ ธนาкарปศุสัตว์ กองทุนยาและอาหาร วัสดุธรรมชาติมาทำเป็นอาหารสัตว์ช่วยลดต้นทุน
- 9) การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นต้นแบบให้ชุมชน
- 10) การเพิ่มมูลค่า การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน
- 11) ได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสมาชิกโครงการอาสาทำดี และการประสานงานจากหน่วยงานรัฐ การทำกฎระเบียบหมู่บ้าน
- 12) การป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดให้ชุมชน โดยมีกฎหมายหมู่บ้านที่มาจากชุมชนเอง

6.2 การนำไปปรับใช้ในหมู่บ้านและชุมชน

- 1) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในพื้นที่ ในเรื่องการเพิ่มมูลค่า การปลูกพืชหลังนา ปลูกพืชหมุนเวียน ผักสวนครัวรั้วกินได้ และนำวิธีการลดต้นทุนการเกษตร เช่น การลดการใช้สารเคมี ไปใช้ในชุมชน
- 2) แนะนำวิธีการลด ละ เลิก ยาเสพติดไปใช้ในชุมชน
- 3) แนะนำการทำบ่อพวงในการกักเก็บน้ำให้กับชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มการบริหารจัดการน้ำ เช่น การแบ่งน้ำอย่างทั่วถึง, การจัดเก็บค่าน้ำ

- 4) การส่งเสริมให้ชุมชนปลูกพืชปลอดสารพิษ เพื่อสุขภาพของคนในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยว และเพิ่มมูลค่าของผลผลิต โดยใช้หลักการปลูกป่า ปลูกคน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
- 5) การรวมกลุ่มของชุมชน เรื่อง การแก้ปัญหาชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง การทำกฎระเบียบหมู่บ้าน โดยปรับตามบริบทของชุมชน
- 6) นำแนวความคิดในการปรับปรุงพื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

7. สรุปการอบรมและมอบการบ้าน

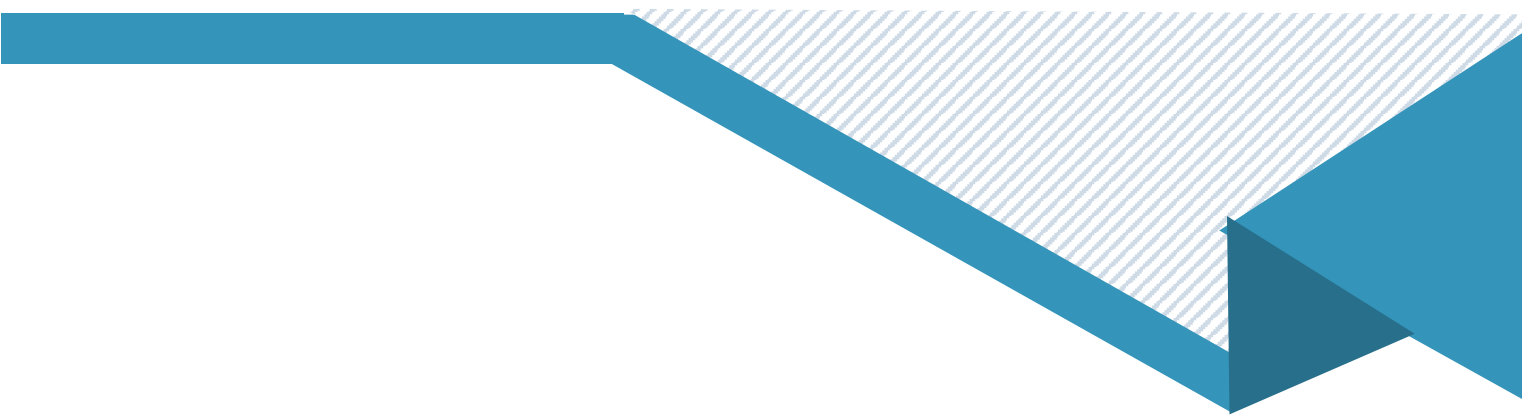
นายปิติธรรม ได้ขอให้ผู้เข้าการอบรมทุกคนนำความรู้ไปปรับใช้ และมอบการบ้านสำหรับผู้เข้าอบรม 2 ข้อ คือ 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ 2) ผู้เข้าอบรมกลับไปปรึกษาหารือเพื่อเสนอโครงการแก้ไขปัญหาคือความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์คือ

- 1) เป็นโครงการที่เป็นความต้องการแก้ไขปัญหา/อุปสรรค และหรือความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน โดยควรผ่านความเห็นชอบจากประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) ต้องมีการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ โดยเป็นโครงการที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน อาหารระหว่างปฏิบัติงาน หรือการมีส่วนร่วมอื่นๆ
- 3) สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ จะมีงบประมาณสมทบให้กับโครงการบางส่วน โดยงบประมาณหลักจะต้องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ต้องเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในสิ้นปีงบประมาณของแต่ละปี

8. การประเมินผลความพึงพอใจ

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	81.40	13.95	-	4.65
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	62.79	32.56	-	4.65
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	67.44	25.58	2.33	4.65
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	67.44	25.58	-	6.98
วิทยากรมีความรู้	81.40	13.95	-	4.65
สถานที่ฝึกอบรม	79.07	16.28	-	4.65
สถานที่พัก	43.02	17.44	-	39.53
อาหารและเครื่องดื่ม	69.77	25.58	-	4.65

หมายเหตุ มีผู้ส่งแบบประเมิน 86 คน จาก 109 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/2

วันที่ 23 – 24 พฤศจิกายน 2561

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์
หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/2 วันที่ 23 – 24 พฤศจิกายน 2561 ผู้เข้าร่วมอบรม 70 คน จาก อบต.ท่าตอน

อปท. เรียนรู้สู่การพัฒนา

การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ

นายสิทธิศักดิ์ อภิกุลชัยสุทธิ นายอำเภอแม่ฮ่อม

เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

กล่าวต้อนรับ ผู้เข้าอบรมพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ของการอบรม ว่าเป็นการมาศึกษาเรียนรู้หลักการพัฒนา การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งเชื่อว่าผู้เข้าอบรมยังไม่เข้าใจทั้งหมด ต้องทำการศึกษาค้นคว้าพร้อมร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาแล้วนำไปพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน แข็งแรง โดยชุมชนต้องทำด้วยตัวเอง รุ่นที่ 1/2 เป็นความหวัง ซึ่งต้องเป็นรุ่นที่ต้องนำความรู้ไปขยายผล ในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ทั้งเรื่องระบบน้ำ การเขียนโครงการ ซึ่งทางอำเภอกำลังขออนุญาตใช้พื้นที่เขตป่าสงวน เขตอุทยาน เพื่อดำเนินโครงการ อบต.ท่าตอนช่วยหางบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ โดยให้ชาวบ้านสละแรงงาน “โครงการร้อยใจรักษ์” ซึ่งมีแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา 12 ปี ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้ชาวบ้านอยู่ได้ถาวรออกจากพื้นที่ เมื่อชุมชนมีน้ำแล้วเราต้องมาดูว่าจะต่อยอดอะไรให้ยั่งยืน ต้องกลับมาดูสิ่งที่หายไปในอดีต นำเอกลักษณ์ที่มีเสน่ห์ให้พื้นที่กลับมา หน่วยงานต้องช่วยชาวบ้านคิด

นายปิตรธรรม ฐิตมนตรี ที่ปรึกษาและกำกับการดำเนินงาน วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ในฐานะตัวแทนสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ ขอต้อนรับผู้ร่วมอบรม โครงการนี้เล็งเห็นว่าพื้นที่บ้านห้วยส้าน ต.ท่าตอนนี้มีปัญหาหลายด้านทั้งด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ การศึกษา สุขภาพ และความมั่นคง อันดับแรก ผู้นำต้องเรียนรู้ว่าต้องทำอะไรจึงจะแก้ปัญหาได้ ซึ่งมีวิธีการมากมายเพื่อเป็นทางเลือก และมีองค์ความรู้เฉพาะทาง คือ “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งในอดีตมีการปลูกฝิ่นจำนวนมาก ปัจจุบันมีน้อยมาก แก้ปัญหาโดยน้อมนำศาสตร์พระราชา ทุกหน่วยงานต้องเรียนรู้การพัฒนาไปตลอดชีวิต

นายนิคม ศิริสิงห์ สังกัดที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้อบรมมองเห็นแนวทางเรื่องการท่องเที่ยว การตลาดไปปรับใช้อย่างไรได้บ้าง ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายในชุมชนโดยไม่ผ่านเลยไป เรื่องระบบน้ำหน่วยงานผู้นำ ต้องกลับไปคิดและนำเสนอโครงการฯ ของงบบจากหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนของตนเอง

หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง
ในพระบรมราชูปถัมภ์

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมใน
เรื่องการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนมีเนื้อหา
สาระสำคัญคือ

1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง: การปลูกคนด้วยการให้
คนเป็นศูนย์กลางของปัญหา โดยมองในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่ดี ให้ชาวบ้านสามารถ
ช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้ การปลูกคนจะใช้
กระบวนการทำให้ดูและพาทำ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดย
ยกตัวอย่างการพัฒนาของโครงการพัฒนาด้วยตุฯ
2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ ขั้นอยู่รอด ดูจาก
การมีข้าวกินตลอดปี สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน และไม่
สร้างหนี้เพิ่ม ขั้นพอเพียง คือมีรายได้มั่นคง สามารถเพิ่มผลผลิต
ได้ และขั้นยั่งยืน ได้แก่การมีเงินออม มีการรวมกลุ่มและพึ่งพา
ตนเองได้

3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ : คือการพัฒนาที่ต้องครอบคลุมทุก
มิติในพื้นที่ และดูให้ครบตลอดทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ
ปลายน้ำ โดยยกตัวอย่างการพัฒนาในพื้นที่โครงการร้อยใจ
รักษ์ ที่ต้องมีการสำรวจข้อมูลจริง ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ
มีการคืนข้อมูลเพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของปัญหาของตนเอง
และประเมินความพร้อมของชาวบ้านว่าพร้อมที่จะมีส่วนร่วม
ลงแรงหรือไม่ เพราะโครงการจะไม่มีภาระจ้างแรงงานให้
เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมการพัฒนา
จะประกอบด้วย การพัฒนาด้าน ปศุสัตว์ การพัฒนาด้าน
การเกษตร การส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาด้าน
การศึกษา กิจกรรมด้านสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ
หัตถกรรม กิจกรรมอาสาทำดี เป็นต้น

4. การวัดผลการพัฒนา จะวัดผลที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจาก
ผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติ ที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้าน
เพิ่มขึ้น และนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น หากเป็นการ
พัฒนาด้านปศุสัตว์ก็ต้องทำให้อัตราการตายของสัตว์ลดลง
 เป็นต้น

การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

ฐานที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

โครงการฯ ได้ร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการในพื้นที่ สํารวจแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งแหล่งน้ำเดิมภายในหมู่บ้าน ลำห้วย เพื่อหาจุดที่เหมาะสมในการสร้างฝาย บ่อพวงสันเขา โดยวัดปริมาณน้ำและอัตราการไหลของน้ำ การกักเก็บน้ำโดยใช้ อ่างพวงขอยซีเมนต์ (Soil Cement) เพราะสภาพดินไม่สามารถ เก็บน้ำไว้ได้ วิธีการทำคือ ขุดบ่อขนาดกว้าง 13 เมตร ยาว 28 เมตร ลึก 2.50 เมตร แล้วผสมดินกับซีเมนต์ ในอัตราส่วน 1 : 4 นำไปเทและบดอัดให้แน่นเพื่อไม่ให้มีช่องว่าง เมื่อใส่น้ำลงไปจะได่ เก็บน้ำอยู่ ข้อดีคือ ทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน และวัสดุหาง่ายในพื้นที่

อ่างพวงขอยซีเมนต์ รับน้ำมาจากต้นน้ำลำห้วยที่ชาวบ้าน ช่วยกันต่อท่อมาระยะทาง 14 กิโลเมตร นำน้ำมาพักไว้ที่บ่อก่อน ปล่องลงไปที่แปลงเกษตร ด้วยระบบการลักน้ำ นอกจากนั้นในเรื่องของการใช้น้ำ ทางโครงการฯ ได้มีการสอนให้ชาวบ้านรู้จักการ วางแผนบนกระดาษ เรื่องการใช้น้ำ และความต้องการน้ำของพืช แต่ละชนิดที่ไม่เหมือนกัน

การพัฒนาระบบน้ำ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้ งบประมาณที่ใช้ทั้งหมด 57,500 บาท/บ่อ (ไม่รวมค่าแรง) มีแรงงานมาช่วยกันทั้งหมด 100 แรง ระยะเวลาในการดำเนินงาน 12 วันแล้วเสร็จ มีผู้รับประโยชน์ 7 ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ 17 ไร่ อยู่ในพื้นที่โครงการร้อยใจรัก

อาสาสมัครนักพัฒนาพื้นที่โครงการร้อยใจรัก

คำถามจากผู้เข้าร่วม

ถาม : มีการระบายน้ำล้นของบ่อหรือไม่ ?

ตอบ : มี ระบายผ่านท่อระบายน้ำล้น

ถาม : พื้นที่รับประโยชน์กี่ไร่ ?

ตอบ : 17 ไร่ ที่รับประโยชน์จากบ่อนี้ ได้แก่ แปลงสาธิต และที่นาของชาวบ้าน

ถาม : อายุการใช้งานของบ่อพลาสติก ?

ตอบ : อยู่ที่อยู่ดูแลรักษา การจัดการน้ำ

ถาม : บ่อปูน ปริมาณน้ำในบ่อมีผลต่ออายุการใช้งาน?

ตอบ : มี และการดูแลรักษาต้องกักน้ำไว้ 30%

ถาม : การสำรวจพื้นที่ เลือกพื้นที่ในการสร้างอย่างไร

ตอบ : วัดระดับให้อยู่ต่ำกว่าบ่อด้านบนระดับ 7 เมตร. เพราะควรมีความต่างระดับต่ำลงมาไม่น้อยกว่า 7 เมตร.

สร้างความเข้าใจการทำงานในพื้นที่เป้าหมายจากการพัฒนาระบบน้ำ

ฐานที่ 2 เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม่ผล

พื้นที่ปลูกไม้ผลระยะยาว มีพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ ปลูกไม้ผลราว 10 ชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ แต่ละชนิดปลูกเพื่อพอกินก่อน เหลือจึงขาย โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืช และความสูงของพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาผลผลิต ของชาวบ้าน ช่วยสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์ รวม แบ่งเป็นป่าใช้สอย ป่าอนุรักษ์ เนินเขา ที่ดอน และที่นา

1. ป่าอนุรักษ์ เน้นป้องกันไฟป่า ให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลป่า มีการตั้งกองทุนป่า มีเงินในการ สนับสนุน ดูแลไร่ละ 10 บาท หากเกิดไฟไหม้ป่าจะหักเงินจากกองทุนไร่ละ 500 บาท
2. ป่าใช้สอย เน้นการดูแลไม้ที่มีอยู่เดิม สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ในครัวเรือน ได้แก่ ไม้ สามารถตัดมาใช้ได้ แต่ต้องปลูกเพิ่มเติม
3. เนินเขา ต้องทำระบบน้ำให้ครอบคลุม สามารถปลูก พืชเศรษฐกิจ ไม้ผลกินได้ เช่น เงาะ ลองกอง ทุเรียน ไม้ มะม่วง กล้วย กาแฟ ฯลฯ
4. ที่นา ต้องเพิ่มผลผลิตข้าว เพิ่มรายได้โดยการปลูกพืช หลังนา ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง และหญ้าเนเปียร์ หวานใช้เลี้ยงสัตว์ ช่วยลดต้นทุนการทำอาหารสัตว์
5. นอกจากนี้ ยังร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่อยอดไม้ผล เดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้ เพื่อการส่งออก จากเดิมที่ชุมชนปลูกมะม่วงเพื่อ จำหน่าย แต่ขายไม่ได้ราคาและขาดทุน เพราะต้นทุน การผลิตสูง และถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา โครงการฯ จึงเชื่อมโยง CP ให้เป็นแหล่งตลาดรับซื้อมะม่วง

เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม่ผล

ฐานที่ 3 ความมั่นคงทางอาหาร ข้าว พืชอายุสั้น 1 ไร่ 1 แสน

การเพิ่มผลผลิตข้าว การปลูกข้าวพันธุ์ อีโต เป็นการนำเอาข้าวพันธุ์ท้องถิ่นในพื้นที่ มาปลูก โดยใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่ม ผลผลิตข้าว จาก 600 กก./ไร่ เป็น 800 - 1,000 กก./ไร่ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะซื้อ ข้าวกิน เพราะพื้นที่ปลูกข้าวมีปริมาณ น้อย รวมถึงผลผลิตที่ตกต่ำ จึงหันไปปลูก พืชชนิดอื่น เพื่อนำเงินมาซื้อข้าวกินแทน ทางโครงการฯ มีแนวคิดหากเพิ่ม ผลผลิตข้าวได้ ก็สามารถมีข้าวเพียงพอ ต่อการบริโภค เหลือกินสามารถขาย ในชุมชน รวมถึงช่วยลดปัญหาการใช้ สารเคมี

การทำเกษตรผสมผสานแบบครบ วงจร (1 ไร่ 1 แสน) เป้าหมายคืออยากให้ คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกินมาทดลองทำแปลง เกษตรผสมผสาน เพื่อบรรลุเป้าหมายคือ มีความรู้และสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่น ได้ ในพื้นที่ 1 ไร่ วิทยากรได้พูดถึงสภาพ ที่ดินเป็นแปลงที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้

สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องจากเป็นหิน และไม่มีแร่ธาตุในดิน ช่วงแรกคือการ ปรับปรุงดินด้วยการห่มดิน เพื่อปรับ โครงสร้างดิน และ ปลูกพืชสลับ หมุนเวียนกัน มีทั้งพืชระยะสั้น ระยะ กลาง ระยะยาว สรรพน้ำ และปุ๋ยสัตว์ ดำเนินการมาแล้ว 6 เดือน ขายผลผลิต ได้ 7,000 บาท ขายให้กับโครงการเพื่อ ประกอบอาหาร เป็นการกระจายรายได้ ให้กับชุมชนรวมถึงฝึกทักษะให้กับ เกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน รวมถึงการ กระจายความรู้สู่ชุมชน

เกษตรพอเพียง พืชผักสวนครัว

เรียนรู้เกษตรพอเพียง พืชระยะสั้นไม่ผล

คำถามจากผู้เข้าร่วม

ถาม : สายพันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นสายพันธุ์อะไร

ตอบ : วิทยากรตอบ เป็นพันธุ์อีโต หรือข้าวพันธุ์ลำปาง ซึ่งเป็นสายพันธุ์พื้นเมือง

ถาม : ใช้สารเคมีในแปลงเกษตรหรือไม่

ตอบ : ไม่ แต่เราส่งเสริมให้ลดการใช้สารเคมี และใช้สารชีวภัณฑ์แทน โดยการจัดการ พื้นที่แปลงนาสาธิตนั้น โครงการใช้วิธีการเช่าที่ของชาวบ้านทำเพื่อให้เห็นเป็น ตัวอย่างก่อน

ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การทำปุ๋ยสัตว์

ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ได้มีการดำเนินการส่งเสริมการทำปุ๋ยสัตว์ ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการทำปุ๋ยสัตว์หรือเลี้ยงสัตว์ประเภทใด ซึ่งหลังจากนั้นได้ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้กับชุมชน และให้องค์ความรู้ในชุมชน โดยแบ่งการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีเคมป์เบลล์ ทั้งนี้ โครงการร้อยใจรักษ์มีการสร้างคอกเลี้ยง จำนวน 2 คอก คือคอกเปิดไข่ 120 ตัว คอกไก่ดำภูพาน 3 สายพันธุ์ (ภูพาน 1 ดำทั้งตัว ภูพาน 2 ขนสีขาวที่เหลือด้าและภูพาน 3 ขนสีทองที่เหลือด้า) เปิดไข่ 1 ตัวให้ผลผลิต 280 ฟองต่อปี โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านสมาชิกปุ๋ยสัตว์ 731 ครัวเรือน จะเลี้ยงไก่ หมู วัว และกระบือ ซึ่งปัญหาหลักคือเรื่องโรคระบาด ก่อนที่โครงการร้อยใจรักษ์จะเข้ามาชาวบ้านขาดองค์ความรู้ ขาดบุคลากรที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และขาดเวชภัณฑ์ แต่ในปัจจุบันได้มีอาสาปุ๋ยสัตว์ได้เข้าไปดูแลช่วยชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาแล้ว
2. การสร้างกองทุนอาหาร โดยโครงการร้อยใจรักษ์ได้ส่งเสริมการทำอาหารสัตว์เพื่อใช้ในการทำปุ๋ยสัตว์เอง เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร และเพิ่มผลผลิตต่อไป
3. การสร้างกองทุนวัคซีน โครงการฯ มีการสร้างกองทุนวัคซีนเพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านทำวัคซีนเองเพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์

ผู้เข้าอบรมสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้

สิ่งที่ได้เรียนรู้

1. การบริหารจัดการน้ำ โดยการทำอ่างพวงสันเขา ในการก่อสร้างควรเลือกใช้ดินที่เหมาะสม
2. การปลูกพืชทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เป็นการลดรายจ่ายเพื่อเพิ่มผลผลิต
3. การปลูกพืชระยะสั้นควบคู่กับการปลูกพืชระยะยาว เช่น ทุเรียน เงาะ มะนาว ส้มโอ มะม่วง เพื่อเพิ่มรายได้
4. การส่งเสริมให้ปลูกกล้วย และเลี้ยงปลาควบคู่ เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
5. การบรรยายจากวิทยากร เรื่องปุ๋ยสัตว์ในการเลี้ยงสัตว์เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับประชากรในชุมชน
6. การเพิ่มผลผลิต โดยการปลูกที่ใช้บริโภคภายในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายได้
7. การปลูกหญ้าเนเปียร์เป็นอาหารสัตว์เพื่อลดรายจ่าย
8. การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เพื่อให้มีน้ำใช้ในการอุปโภค บริโภค และใช้ในการเกษตร

การนำไปปรับใช้ในหมู่บ้านและชุมชน

1. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้เกิดรายได้ ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบระเบียบ ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
2. การส่งเสริมชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
3. การลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสำรวจแหล่งน้ำและนำไปบริหารจัดการน้ำในชุมชน
4. สนับสนุนชุมชนในการจัดการพื้นที่แบบองค์รวม การปลูกพืชระยะยาว การปลูกพืชผสมผสาน และมีการจัดตั้งกองทุนให้แก่เกษตรกร
5. การส่งเสริมการทำปุ๋ยสัตว์ และการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้าน เช่น ปุ๋ยสัตว์ ยาและเวชภัณฑ์ เป็นต้น
6. นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องการปลูกพืชผักระยะยาว และการปลูกพืชผสมผสาน

แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และหน่วยงานราชการ

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ได้แนะนำผู้ที่ได้รับบำบัดและกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ คุณรัชนิ ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น คุณส่องแสง ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ คุณสมบูรณ์ อาสาทำดีรุ่นที่ 1 ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดังนี้

คุณส่องแสง : ก่อนเข้าร่วมโครงการเคยเป็นผู้ติดยาเสพติด โดยเริ่มจากเสพยาตามพ่อเมื่อตอนอายุ 11 ปี โดยตนเป็นคนหาเงินออกรับจ้างและนำเงินไปซื้อยาเสพติด ซึ่งเคยโดนจับมาแล้ว 4 ครั้ง โดยตนได้รับโทษแทนพ่อเนื่องจากพ่อป่วย และได้รับโทษจำคุก 1 เดือน ซึ่งตนเองโดนจับโทษสูงสุดถูกจับยาบ้า 25 เม็ด ถูกจำคุก 2 ปี ตนได้ออกหาของป่าและรับจ้างทั่วไป โดยเงินที่ได้นำมาเสพยาจนหมด ซึ่งตนได้เสพยามากที่สุดจำนวน 125 เม็ดต่อวัน โดยภายหลังเลิกและได้รับโอกาสจากคุณชายให้เลิกยาเสพติดและเข้าร่วมโครงการฯ โดยตนได้ย้ายเข้ามาในโครงการในเวลานั้นเลย ในช่วงแรกที่เข้ามาในโครงการฯ ที่พยายามเลิกยาเป็นช่วงที่ทรมานมาก เนื่องจากมีอาการต้องการเสพยาอยู่ ซึ่งตนได้วิ่งขึ้นเขาเพื่อให้เหงื่อออกแล้วมาอาบน้ำ จากนั้นนอนพักใช้เวลาประมาณ 2 อาทิตย์จึงเลิกขาดได้

คุณรัชนิ เมื่อก่อนในชุมชนได้รับเสียงสะท้อนจากหมู่บ้านข้างเคียงในทางที่ไม่ดี ว่าหมู่บ้านของเราเป็นหมู่บ้านค้ายาหมู่บ้านผู้มีอิทธิพล ในขณะที่คนในชุมชนยังต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม เหตุผลที่เข้าร่วมโครงการฯ คือต้องการมีรายได้มีอาชีพที่มั่นคงและมีอาชีพที่ต่อเนื่อง จุดเปลี่ยนที่สำคัญ ปกติเคยอยู่แบบสบายอยากได้อะไรก็ซื้อที่บ้าน ขอพี่บ้างแต่ปัจจุบันได้การทำงานเองหารายได้เอง มีเงินเก็บพาทที่บ้านมากินข้าวได้ ทำให้เกิดความภูมิใจในตนเอง และโครงการฯ

คุณสมบูรณ์ เริ่มเข้าสู่วงจรยาเสพติดเมื่ออายุ 12 ปี เป็นครั้งแรกที่ได้ลองเสพยา โดยการถูกชักชวนจากเพื่อน เนื่องจากมีวัฒนธรรมว่า ถ้าต้องการเข้ากลุ่มต้องเสพยา ซึ่งหนักสุดตอนอายุประมาณ 16-17 ปี ตนได้เสพยาผงขาว ซึ่งเงินที่ใช้เสพยาได้มาจากพ่อและแม่ จุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือได้รับคำเชิญจากทหารได้รับโอกาสให้เข้ารับการบำบัดและหลังจากการบำบัดก็สมัครเข้าเป็นอาสาสมัครเข้าทำงานพื้นที่โครงการร้อยใจรักความรู้สึกที่เข้าร่วมโครงการฯ รู้สึกว่าการบำบัดที่โครงการฯ แตกต่างจากการบำบัดของที่อื่น เนื่องจากตนเคยเข้ารับการบำบัดหลายที่

คำถามจากผู้เข้าร่วม

ถาม : คุณส่องแสง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาในด้านสุขภาพรู้สึกอย่างไร

ตอบ : ช่วงติดยาเสพติดมีความรู้สึกต้องการยาและมีความคิดฆ่าตัวตาย ได้พยายามฆ่าตัวตายสองรอบโดยครั้งแรกกินยาฆ่าแมลง ครั้งที่สองกินยาฆ่าหญ้า จึงทำให้กระเพาะทะลุและได้รับการผ่าตัด ปัจจุบันอยู่ในช่วงการรักษาตัว

ถาม : ติดยาเสพติดตอนอายุเท่าไร

ตอบ : เสพยามาตั้งแต่อายุ 11 ปี ปัจจุบันอายุ 31 ปี

ถาม : มีความคิดอย่างไรจึงเข้าร่วมโครงการร้อยใจรัก

ตอบ : ต้องการที่จะมีชีวิตใหม่ที่ดีขึ้นและได้รับโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง

ถาม : คุณสมบูรณ์มีอะไรจะแนะนำวัยรุ่นยุคใหม่อย่างไร

ตอบ : ยาเสพติดเป็นที่ให้โทษทั้งร่างกาย และด้านจิตใจ โดยสิ่งที่วัยรุ่นเข้ามาเสพยา คือต้องการอยากรู้ อยากลอง จนเกิดการติดยา

ถาม : ถ้ากลับไปจะเสพยาอีกหรือไม่

ตอบ : ไม่ ที่ผ่านมามีคนเอามาให้เสพแต่เลือกที่จะเลิกเสพแล้ว และจะไม่กลับไปเสพอีก

ถาม : ถ้าเชิญให้ไปบรรยายเรื่องโทษของยาเสพติด กศน.จะรับมั๊ย

ตอบ : ยินดีอย่างยิ่ง

ถาม : คุณรัชนิรู้สึกอย่างไรในการเข้าร่วมโครงการ

ตอบ : ดีใจที่เข้าร่วมโครงการ และภูมิใจ

ถาม : คุณส่องแสง เคยเป็นผู้ค้ามั๊ย

ตอบ : ไม่เคย แต่เคยเป็นผู้รับของและส่งของแทน

ผู้ถ่ายทอดความรู้สึกจากประสบการณ์จริง

การดำเนินการโครงการร้อยใจรักในมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นายไมตรี ดวงใจ ปลัดอำเภอแม่เมาะ ได้เกริ่นนำโครงการร้อยใจรักและได้แนะนำพ่อหลวงแก้วในการนำเสนอแผนงานการดำเนินโครงการในระยะที่ผ่านมาและพ่อหลวงแก้วได้บรรยายถึงความเป็นมาและเหตุผลที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการ ดังนี้

ก่อนมีโครงการมาในพื้นที่ในชุมชนมีปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพลและยาเสพติดอยู่ในระดับรุนแรงทำให้คนในชุมชนเกิดความเดือดร้อนในการใช้ชีวิตมาก หลังจากโครงการเข้ามาดำเนินการมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาร่วมเป็นจำนวนมากและได้จัดประชุมเพื่อหาความร่วมมือในการดำเนินการ ซึ่งมีชาวบ้านเข้าร่วมมากกว่า 80% และที่ประชุมเห็นด้วยที่จะเข้าร่วมโครงการร้อยใจรักทั้งหมด ในการดำเนินการช่วงแรกมีบ้านห้วยसानหมู่ 10 เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานต่อมาได้มีการดำเนินการต่ออีก 3 หมู่บ้านที่เข้าร่วมการพัฒนาโครงการเป็นต้นแบบการพัฒนาาร่วมกันและได้ร่วมการศึกษาดูงานในลำดับต่อมา

หลังจากการกลับมาจากการศึกษาดูแล้วได้กลับมาประชุมหาความต้องการในการดำเนินการแก้ไขปัญหามในชุมชนที่ต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือเรื่องน้ำ การดำเนินการพัฒนาเรื่องน้ำได้มีศึกษาที่มาของแหล่งน้ำและประชุมเพื่อหาความต้องการ

ในช่วงขั้นแรกของการดำเนินการคือศึกษาพื้นที่ สํารวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคมหลังจากนั้นได้รวบรวมข้อมูล แล้วคืนข้อมูลให้ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบปัญหาจากการสำรวจ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งชาวบ้านได้สะท้อนปัญหาเป็นจำนวนมาก แต่ทางโครงการฯ ได้จัดกระบวนการในการค้นหาปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการประชาคมซึ่งในเวทีการประชาคมได้มีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมรับฟัง และได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปัญหา จากการจัดเวทีประชาคมทำให้ได้แนวทางในการแก้ไข ดังนี้ ปัญหา ความเป็นอยู่ ปัญหาอาชีพ และปัญหาสุขภาพ หลังจากรับทราบปัญหาแล้ว หน่วยงานปกครองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินการประชุมจัดทำกฎระเบียบหมู่บ้านเพื่อการบังคับใช้ให้สำเร็จ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ดูแลกันเอง ยกตัวอย่างปัญหายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดมีการสร้างกฎระเบียบชุมชน มีบทลงโทษตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 1 คือ จะโดนตักเตือนและต้องเข้ารับการบำบัด
2. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 2 คือ จะปรับผู้ปกครอง 5,000 บาท และส่งเข้ารับการบำบัด
3. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 3 คือ จะปรับกรรมการหมู่บ้าน 10,000 บาท พร้อมส่งเข้ารับการบำบัด
4. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 4 คือ แจ้งความดำเนินคดีตามกฎหมาย
5. ขับไล่ออกจากหมู่บ้าน

ท้ายที่สุดได้ฝากหมู่บ้านเครือข่ายพื้นที่ที่ข้างเคียงโครงการฯ ได้นำต้นแบบการพัฒนาของโครงการฯ ทั้ง 4 หมู่บ้าน ไปไปปรับใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันโครงการฯ ได้มีการขยายผลแหล่งน้ำจำนวน 11 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลท่าตอน

แนวคิดบูรณาการสร้างความมั่นใจการพัฒนาชุมชน

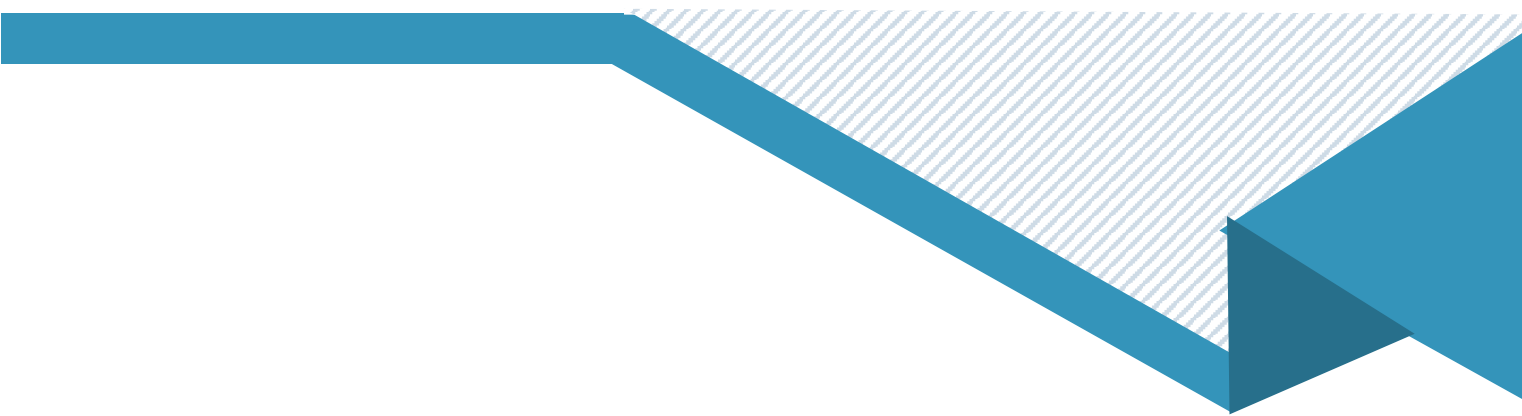
แบบประเมินความรู้ ก่อน การอบรม

ท่านคิดว่าการอบรมครั้งนี้ จะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ หรือวิถีชีวิตคนในชุมชนของท่านหรือไม่ อย่างไร	ท่านคิดว่า ท่านเข้าใจ วิธีคิดและวิธีการทำงาน ของในหลวงรัชกาลที่ 9 เพียงใด	ชุมชนของท่าน มีการทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ และท่านคิดว่าได้ผลอย่างไร	ท่านคาดหวังอะไรจากการอบรมครั้งนี้
✚ เกี่ยวข้องเพราะส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องพัฒนาไปในอนาคต ✚ เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ด้านป้องกันแก้ไข ปัญหาเสพติดต้องทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ไม่แบ่งชนชั้น ✚ เป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี เกี่ยวกับระบบน้ำอุปโภคบริโภค- การรวมกลุ่ม ✚ เกี่ยวกับความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เป็นระบบและยั่งยืน ✚ มี เพราะการเรียนรู้ไม่มีเวลาจำกัด ต้องพัฒนาต่อเนื่อง เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐต้องบูรณาการกัน ✚ -เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน	ส่วนใหญ่ตอบว่า เข้าใจ “ปานกลาง” รองลงมา เป็น “มาก” และน้อย ส่วน “ไม่เข้าใจเลย” ไม่มีคำตอบ	✚ ไม่มี เพราะชุมชนยังไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ หลายอย่างเคยทำแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่มีการต่อยอดและเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ✚ มีทำเศรษฐกิจพอเพียง ข้าว ไร่ ข้าวไร่ ปลุกผักสวนครัว ไร่กินเอง การมีข้าวกินตลอดปี ใช้จ่ายอย่างประหยัด ทำแบบชาวบ้านๆ เดินทางสายกลาง ✚ มีการทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่ายสร้างรายได้- ทำการออม ✚ ชุมชนมีการจักสานงานฝีมือ	✚ นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในที่ทำงาน เพิ่มเติมความรู้และนำไปเผยแพร่ในชุมชน และประยุกต์ใช้ในครอบครัว ในสถานศึกษา ✚ รู้วิธีการทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง การประกอบอาชีพใหม่ๆ การตลาดจำหน่ายสินค้า ✚ หวังว่าชุมชนจะนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง มีจิตสำนึก ปรับทัศนคติ รวดเร็วเพื่อให้เกิดความสุข ✚ ได้กลยุทธจากการอบรมไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน เป็นรูปธรรม สู่ความยั่งยืน ✚ เกิดความร่วมมือระหว่างผู้นำ - ชุมชน ผู้บริหาร หน่วยงานราชการ อย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นแบบอย่างให้ตำบลอื่นๆ

แบบประเมินความรู้ หลัง การอบรม

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	93.75	6.25	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	68.75	31.25	-	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	73.44	25.00	1.56	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	79.69	15.63	1.56	3.13
วิทยากรมีความรู้	87.50	12.50	-	-
สถานที่อบรม	96.88	1.56	-	1.56
สถานที่พัก	57.81	7.81	-	34.38
อาหารและเครื่องดื่ม	95.31	3.13	-	1.56

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 68 คน จากผู้เข้าร่วมอบรม 70 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาว องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาวาง

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/3
วันที่ 26 – 27 พฤศจิกายน 2561

อปท เรียนรู้

มุ่งสู่การพัฒนา

หลักสูตรอบรม

การเรียนรู้ประสบการณ์

การประยุกต์ใช้

แนวพระราชดำริโครงการร้อยใจรักษ์

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/3

วันที่ 26 - 27 พฤศจิกายน 2561

ผู้เข้าร่วมอบรม 129 คน

อบต.แม่नावางและ อบต.แม่สาว

นายปิติธรรม จูติมนตรี ที่ปรึกษาและกำกับการดำเนินงาน

วิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิ ในฐานะตัวแทนสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
ปิดทองหลังพระฯ ขอต้อนรับผู้ร่วมอบรม โครงการนี้ เล็งเห็นว่าพื้นที่
บ้านห้วยसान ตำบลท่าตอน นี้มีปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านอาชีพ ความ
เป็นอยู่ การศึกษา สุขภาพ และความมั่นคง อันดับแรก ผู้นำต้องเรียนรู้
ว่าต้องทำอะไรจริงจะแก้ปัญหาได้ ซึ่งมีวิธีการมากมายเพื่อเป็นทางเลือก
และมืองค์ความรู้เฉพาะทาง คือ “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งในอดีตมีการ
ปลูกฝิ่นจำนวนมาก ปัจจุบันมีน้อยมาก แก้ปัญหาโดยน้อมนำศาสตร์
พระราชามาใช้นำมาปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ ทุกหน่วยงานต้องเรียนรู้
การพัฒนาไปตลอดชีวิต

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริม

และพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ กล่าวถึง
วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้อบรมมองเห็นแนวทางเรื่องการ
พัฒนาการท่องเที่ยว การตลาดไปปรับใช้อย่างไรได้บ้าง
ทำอะไรให้นักท่องเที่ยวนำเงินมาใช้จ่ายในชุมชนโดยที่
ไม่ผ่านเลยไป เรื่องระบบน้ำ โครงการฯ เน้นพัฒนาเรื่อง
ของน้ำ โดยโครงการฯ มีอุปกรณ์ให้แต่ไม่มีเงินที่จะให้
ท่าน ชาวบ้านจะต้องสละแรงงานในการพัฒนาแหล่งน้ำ
และการตั้งกฎระเบียบของการใช้น้ำในพื้นที่ ในการนี้เมื่อ
มีน้ำ ก็จะมีส่วนการพัฒนาในมิติต่างๆ หน่วยงานผู้นำ
ต้องกลับไปคิดและนำเสนอโครงการฯ ของงบจาก
หน่วยงานท้องถิ่นที่ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนของตนเอง

หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมในเรื่องการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนมีเนื้อหาสาระสำคัญคือ

1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง : **การปลูกคนด้วยการให้คนเป็นศูนย์กลางของปัญหา** โดยมองในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่ดี ให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้ การปลูกคนจะใช้กระบวนการทำให้ดูและพาทำ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดยยกตัวอย่างการพัฒนาของโครงการพัฒนาออยตุงฯ
2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ ขั้นอยู่รอด ดูจากการมีข้าวกินตลอดปี สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและไม่สร้างหนี้เพิ่ม ขั้นพอเพียง คือมีรายได้มั่นคงสามารถเพิ่มผลผลิตได้และยั่งยืน ได้แก่การมีเงินออม มีการรวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองได้
3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ : คือ **การพัฒนาที่ต้องคลุมทุกมิติ** และดูให้ครบตลอดทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยยกตัวอย่างการพัฒนาในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ ที่ต้องมีการสำรวจข้อมูลจริง ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการคืนข้อมูลเพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของปัญหาของตนเอง และประเมินความพร้อมของชาวบ้านว่าพร้อมที่จะมีส่วนร่วมลงแรงหรือไม่ เพราะโครงการจะไม่มีจ้างแรงงานให้เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมการพัฒนาจะประกอบด้วย การพัฒนาด้านปศุสัตว์ การพัฒนาด้านการเกษตร ฯลฯ
4. การวัดผลการพัฒนา จะวัดผลที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น หากเป็นการพัฒนาด้านปศุสัตว์ก็จะต้องทำให้อัตราการตายของสัตว์ลดลง เป็นต้น

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

ฐานที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

โครงการฯ ได้ร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการ ในพื้นที่ สำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งแหล่งน้ำเดิมภายในหมู่บ้าน ลำห้วย เพื่อหาจุดที่เหมาะสมในการสร้างฝาย บ่อพวงสันเขา โดยวัดปริมาณน้ำและอัตราการไหลของน้ำ การกักเก็บน้ำ โดยใช้อ่างพวงชอยซีเมนต์ (Soil Cement) เพราะสภาพดินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้ วิธีการทำคือ ขุดบ่อขนาดกว้าง 13 เมตร ยาว 28 เมตร ลึก 2.50 เมตร แล้วผสมดินกับซีเมนต์ ในอัตราส่วน 1 : 4 นำไปเทและบดอัดให้แน่นเพื่อไม่ให้มีช่องว่าง เมื่อใส่น้ำลงไปจะได้เก็บน้ำอยู่ ข้อดีคือ ทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน และวัสดุหาง่ายในพื้นที่ อ่างพวงชอยซีเมนต์ รับน้ำมาจากต้นน้ำลำห้วยที่ชาวบ้านช่วยกันต่อท่อมาระยะทาง 14 กิโลเมตร นำน้ำมาพักไว้ที่บ่อก่อนปล่อยลงไปแปลงเกษตร ด้วยระบบกัลกน้ำ นอกจากนั้นในเรื่องของการใช้น้ำทางโครงการฯ ได้มีการสอนให้ชาวบ้านรู้จักการวางแผนบนกระดาษ เรื่องการใช้น้ำ และความต้องการน้ำของพืชแต่ละชนิดที่ไม่เหมือนกัน การพัฒนาระบบน้ำใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ

ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้ งบประมาณที่ใช้ทั้งหมด 57,500 บาท/บ่อ (ไม่รวมค่าแรง) มีแรงงานมาช่วยกันทั้งหมด 100 แรง ระยะเวลาในการดำเนินงาน 12 วันแล้วเสร็จ มีผู้รับประโยชน์ 7 ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ 17 ไร่ อยู่ในพื้นที่โครงการร้อยใจรัก

คำถามผู้เข้าร่วมอบรม

ถาม : บ่อลึกกี่เมตร

ตอบ : 2.5 เมตร

ถาม : มีการนำน้ำไปใช้อย่างไร

ตอบ : การจ่ายน้ำแบบการรับน้ำ คือการใช้แรงดันในการส่งน้ำและหล่อน้ำเพื่อไล่อากาศ ความสูงระดับ 2 เมตร

ถาม : ความหนาของขอบบ่อเท่าไร

ตอบ : บ่อมีความหนา 20 cm. โดยประมาณ

ถาม : น้ำในบ่อเอาไปใช้ที่ใด

ตอบ : ตอนนี้นำเฉพาะแปลงเพาะ ถ้าเป็นโซนอื่น จะใช้บ่ออื่น

ฐานที่ 2 เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม้ผล

พื้นที่ปลูกไม้ผลระยะยาว มีพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ ปลูกไม้ผลราว 10 ชนิด เช่น เงาะ ทูเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ แต่ละชนิดปลูกเพื่อพอกินก่อน เหลือจึงขาย โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืชและความสูงของพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้านช่วยสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งเป็นป่าใช้สอย ป่าอนุรักษ์ เนินเขา ที่ดอน และที่นา

1. ป่าอนุรักษ์ เน้นป้องกันไฟป่า ให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลป่า มีการตั้งกองทุนป่า มีเงินในการ สนับสนุน ดูแลไร่ละ 10 บาท หากเกิดไฟไหม้ป่าจะหักเงินจากกองทุนไร่ละ 500 บาท
2. ป่าใช้สอย เน้นการดูแลไม้ที่มีอยู่เดิม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ได้แก่ ไม้ สามารถตัดมาใช้ได้แต่ต้องปลูกเพิ่มเติม
3. เนินเขา ต้องทำระบบน้ำให้ครอบคลุม สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ ไม้ผลกินได้ เช่น เงาะ ลองกอง ทูเรียน ไม้ มะม่วง กล้วย กาแฟ ฯลฯ
4. ที่นา ต้องเพิ่มผลผลิตข้าว เพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชหลังนา ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง และหญ้าเนเปียร์หวานใช้เลี้ยงสัตว์ ช่วยลดต้นทุนการทำอาหารสัตว์
5. นอกจากนี้ ยังร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก จากเดิมที่ชุมชนปลูกมะม่วงเพื่อจำหน่าย แต่ขายไม่ได้ราคาและขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตสูง และถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา โครงการฯ จึงเชื่อมโยง CP ให้เป็น

คำถามผู้เข้าร่วมอบรม

ถาม : หากหมู่บ้านอื่นอยากเข้าร่วมโครงการจะรับหรือไม่

ตอบ : ช่วงนี้ยังไม่ขยายโครงการถึงหมู่บ้านอื่น คงเน้น 4

หมู่บ้านหลักก่อน หากภายใน 2-3 ปีนี้โครงการไปได้ดี อาจจะขยายไปหมู่บ้านอื่น

ถาม : ทูเรียนปลูกมาก็เดือนแล้ว และโรคของทูเรียนมีอะไรระบบบ้าง

ตอบ : ปลูกได้ 5-6 เดือนแล้ว และโรคของทูเรียนมีโรคน้ำค้าง การให้น้ำทูเรียนสามารถให้ได้ทุกวัน แต่อย่าให้แฉะเกินไป ต้นพันธุ์ซื้อมาจากพิษณุโลก

ฐานที่ 3 ความมั่นคงทางอาหาร

ข้าว พืชอายุสั้น 1 ไร่ 1 แสน

การเพิ่มผลผลิตข้าว การปลูกข้าวพันธุ์อีโต เป็นการนำเอาข้าวพันธุ์ท้องถิ่นในพื้นที่มาปลูก โดยใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว จาก 600 กก./ไร่ เป็น 800 -1,000 กก./ไร่ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะซื้อข้าวกิน เพราะพื้นที่ปลูกข้าวมีปริมาณน้อย รวมถึงผลผลิตที่ตกต่ำ จึงหันไปปลูกพืชชนิดอื่น เพื่อนำเงินมาซื้อข้าวกินแทน ทางโครงการฯ มีแนวคิดว่าจะหากเพิ่มผลผลิตข้าวได้ก็สามารถมีข้าวเพียงพอต่อการบริโภค เหลือกินสามารถขายในชุมชน รวมถึงช่วยลดปัญหาการใช้สารเคมี

การทำการเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร (1 ไร่ 1 แสน) เป้าหมายคือ อยากให้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน มาทดลองทำแปลงเกษตรผสมผสาน เพื่อบรรลุเป้าหมาย คือ มีความรู้และสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ในพื้นที่ 1 ไร่ วิทยากรได้พูดถึงสภาพที่ดินเป็นแปลงที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องจากเป็นหินและไม่มีแร่ธาตุในดิน ช่วงแรกคือ การปรับปรุงดินด้วยการห่มดิน เพื่อปรับโครงสร้างดิน และ ปลูกพืชสลับหมุนเวียนกัน มีทั้งพืชระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว สระน้ำ และปศุสัตว์ ดำเนินการมาแล้ว 6 เดือน ขายผลผลิตได้ 7,000 บาท ขายให้กับโครงการเพื่อประกอบอาหาร เป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงฝึกทักษะให้กับเกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน รวมถึงการกระจายความรู้สู่ชุมชน

ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การทำปศุสัตว์

ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ได้มีการดำเนินการส่งเสริมการทำปศุสัตว์ ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่า ต้องการทำปศุสัตว์หรือเลี้ยงสัตว์ประเภทใด ซึ่งหลังจากนั้นได้ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้กับชุมชน และให้องค์ความรู้ในชุมชน โดยแบ่งการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีแคมป์เบลล์ ทั้งนี้ โครงการร้อยใจรักษ์มีการสร้างคอกเลี้ยง จำนวน 2 คอก คือคอกเปิดไข่ 120 ตัว คอกไก่ดำภูพาน 3 สายพันธุ์ (ภูพาน 1 ดำทั้งตัว ภูพาน 2 ขนสีขาวที่เหลือดดำและภูพาน 3 ขนสีทองที่เหลือดดำ) เปิดไข่ 1 ตัวให้ผลผลิต 280 ฟองต่อปี โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านสมาชิกปศุสัตว์ 731 ครอบครัว จะเลี้ยงไก่ หมู วัว และกระบือ ซึ่งปัญหาหลักคือเรื่องโรคระบาด ก่อนที่โครงการร้อยใจรักษ์จะเข้ามา ชาวบ้านขาดองค์ความรู้ ขาดบุคลากรที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และขาดเวชภัณฑ์ แต่ในปัจจุบันได้มีอาสาปศุสัตว์ได้เข้าไปดูแลช่วยชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาแล้ว
2. การสร้างกองทุนอาหาร โดยโครงการร้อยใจรักษ์ได้ส่งเสริมการทำอาหารสัตว์เพื่อใช้ในการทำปศุสัตว์เอง เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร และเพิ่มผลผลิตต่อไป
3. การสร้างกองทุนวัคซีน โครงการฯ มีการสร้างกองทุนวัคซีนเพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านทำวัคซีนเองเพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์

นายไมตรี ดวงใจ ปลัดอำเภอแม่สาย ได้เกริ่นนำโครงการ ร้อยใจรักษ์ และได้แนะนำพอหลวงแก้วในการนำเสนอ แผนงานการดำเนินโครงการในระยะที่ผ่านมาและพอหลวง แก้วได้บรรยายถึงความเป็นมาและเหตุผลที่เข้าร่วมการ ดำเนินโครงการ ดังนี้

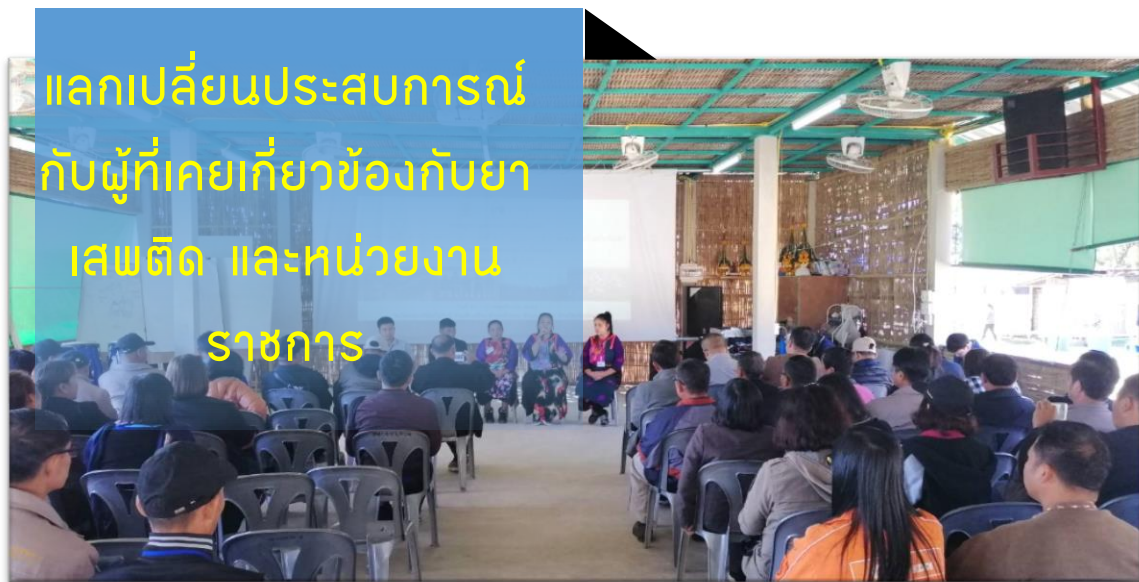
ก่อนมีโครงการฯ มาในพื้นที่ในชุมชนมีปัญหากลุ่มผู้ มีอิทธิพลและยาเสพติด อยู่ในระดับรุนแรงทำให้คนในชุมชน เกิดความเดือดร้อนในการใช้ชีวิตมาก หลังจากโครงการเข้า มาดำเนินการมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากทั้ง ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็น จำนวนมากและได้จัดประชุมเพื่อหาความร่วมมือในการ ดำเนินการ ซึ่งมีชาวบ้านเข้าร่วมมากกว่า 80% และที่ประชุม เห็นด้วยที่จะเข้าร่วมโครงการร้อยใจรักษ์ทั้งหมด ในการ ดำเนินการช่วงแรกมีบ้านห้วยสำหนู่ 10 เข้าร่วมโครงการ ศึกษาดูงานต่อมามีการดำเนินการต่ออีก 3 หมู่บ้านที่เข้าร่วม การพัฒนาโครงการเป็นต้นแบบการพัฒนาาร่วมกัน และได้ ร่วมการศึกษาดูงานในลำดับต่อมา

ในช่วงขั้นแรกของการดำเนินการคือศึกษาพื้นที่ สํารวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคมหลังจากนั้นได้รวบรวมข้อมูล แล้วคืนข้อมูลให้ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบปัญหาจากการ สํารวจ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมรับฟังปัญหา และความต้องการ ของชุมชน ซึ่งชาวบ้านได้สะท้อนปัญหามาเป็นจำนวนมาก

แต่ทางโครงการฯ ได้จัดกระบวนการในการค้นหาปัญหาที่ ต้องการให้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการประชาคมซึ่งในเวที การประชาคมได้มีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมรับฟัง และได้ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา จากการจัดเวทีประชาคม ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไข ดังนี้ ปัญหาความเป็นอยู่ ปัญหา อาชีพ และปัญหาสุขภาพ หลังจากรับทราบปัญหาแล้ว หน่วยงานปกครองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ที่ตรวจได้ดำเนินการประชา คมจัดทำกฎระเบียบหมู่บ้านเพื่อการบังคับใช้ให้สำเร็จ โดยให้ ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ดูแลกันเอง ยกตัวอย่างปัญหายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดมีการสร้างกฎระเบียบชุมชน มีบทลงโทษ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 1 คือ จะโดนตักเตือนและ ต้องเข้ารับการบำบัด
2. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 2 คือ จะปรับผู้ปกครอง 5,000 บาทและส่งเข้ารับการบำบัด
3. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 3 คือ จะปรับกรรมการ หมู่บ้าน 10,000 บาท พร้อมส่งเข้ารับการบำบัด
4. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 4 คือ แจ้งความดำเนินคดี ตามกฎหมาย
5. ขับไล่ออกจากหมู่บ้าน

ท้ายที่สุดได้ฝากหมู่บ้านเครือข่ายพื้นที่ที่ข้างเคียงโครงการฯ ได้นำต้นแบบการพัฒนาของโครงการฯ ทั้ง 4 หมู่บ้าน นำไปปรับ ใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ได้แนะนำผู้ที่ได้รับบำบัดและกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ คุณรัชนิ ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น คุณสองแสง ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ คุณสมบุญ อาสาทำดีรุ่นที่ 1 ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดังนี้

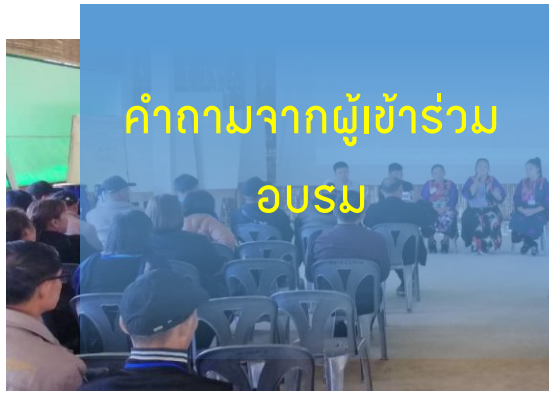
สองแสง : จุดเปลี่ยนที่หันหลังให้ยาเสพติด คืออยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง สาเหตุที่ติดยาเสพติดเริ่มจากที่พ่อเสพติดให้อยากลองเสบบ้าง จากนั้นก็ติดและเสพด้วยกัน โดยตนเป็นคนไปซื้อยา เคยไปซื้อไกลที่สุดถึงพม่าเคยโดนจับ 4 ครั้ง ครั้งแรกถูกจับเพราะรับผิดชอบพ่อเคยติดคุกนานสุด 2 ปี 6 เดือน ข้อหาครอบครองยาบ้าจำนวน 25 เม็ด และเคยคิดฆ่าตัวตายเพราะความกดดันจากญาติ โดยวิธีการกินยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า 2 ขวด แต่มีชีวิตรอดมาได้ เนื่องจาก อดบ. ทำตอนนำตัวส่ง รพ. แม่ยาย หลังจากนั้นก็ยังกลับเสพต่อเพราะต้องเสพเพื่อระงับความเจ็บปวด แต่เมื่อคุณชายเข้ามา มันจึงเป็นจุดเปลี่ยนที่อยากจะทำจริง ๆ อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง และอยากจะทำความดี

รัชนิ: เป็นชาวบ้านห้วยसान อย่างที่รู้ว่าบ้านห้วยसानมีปัญหาเสพติด รองลงมาคือปัญหาเรื่องน้ำ มีการปกครองแบบใช้อิทธิพลกำกับคนใน

คนในพื้นที่ไม่มีสิทธิมีเสียง แต่เมื่อคุณชายเข้ามาหลังจากการกวตล้างอิทธิพลดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น เพราะได้เข้ามาพัฒนา เปลี่ยนแปลงบ้านเราในทางที่ดีขึ้น สาเหตุที่คนในชุมชน ค้า และเสพ นั้น เพราะว่าไม่มีทางเลือก ในส่วนชีวิตเราเอง เรื่องเศรษฐกิจเรื่องการค้าขายมันดิหาเงินง่ายไม่ต้องดิ้นรน เพราะขอจากญาติที่ค้าขาย อยากได้อะไรก็ได้ มีลูกเมื่อก่อนไม่สนใจลูกเพราะคิดว่ามีเงิน

วิภา : จุดเปลี่ยนคือ วันนั้น ท่านเสร็จมาที่บ้านห้วยसान และท่านถามว่า อยากให้เราช่วยอะไร? มีอะไรให้เราช่วยไหม? วันนั้นรู้สึกได้รับความจริงใจ และภายในใจเราก็ออยากเลิกอยู่แล้ว เพราะมันมีความลำบากใจมากในการค้าแบบนี้ วันนั้นจึงตัดสินใจเลิกเด็ดขาดหลังจากที่เล่าเรื่องที่ท้องค์ท่านตรัสกับเราให้ครอบครัวฟัง ก็ตัดสินใจเลิกเลยทันที

กันยา : เมื่อก่อนก็ใช้ชีวิตไปวัน ๆ ขอแค่ได้เสพยาทำอะไรก็ได้ จุดเปลี่ยนคือทหารเข้ามายื่นข้อเสนอ ซึ่งตอนแรกก็ตกใจกลัวมาจับ แต่เขาก็ได้ยื่นข้อเสนอให้ฟังว่าหากเข้าร่วมโครงการอาสาทำดีกับโครงการร้อยใจรักษ์ คุณจะมีชีวิตที่ดีขึ้น มีอาชีพรองรับ จึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมเพราะในใจเราก็ออยากเลิกอยากเริ่มต้นใหม่ มาอยู่แรก ๆ ต้องตื่นเช้าก็รู้สึกท้อคิดว่าคงไปต่อไม่ไหว แต่อยู่ไปสักพัก เริ่มเห็น เริ่มคิดได้ และเข้าใจว่าชีวิตคนปกติเป็นแบบนี้ ที่สำคัญทุกคนดูแลดี และปฏิบัติกับเราด้วยความจริงใจ

ถาม : ส่องแสงตามที่ได้คุยมาเริ่มเสพยากับพ่อเริ่มมากี่ปี

ตอบ : 17 ปี ครั้งแรกลองเสพ กัญชา ผงขาว

ฝิ่น ยาบ้าเคยไปบำบัด 1 รอบ แต่ก็

เสพเหมือนเดิม

ถาม : ถามเคยขายไหม

ตอบ : ไม่เคยขาย เสพอย่างเดียว

ถาม : แล้วเอาเงินซื้อยามาจากไหน

ตอบ : หาของป่ามาขายเอาเงิน

ถาม : ก่อนที่คิดจะฆ่าตัวตายตอนนั้นมีสติครบหรือไม่

ตอบ : ครบแต่ตอนนั้นทะเลาะกับน้องสาวน้องชาย

ถาม : ไม่ได้เกิดจากความไม่มีสติจากการเสพยา

ตอบ : ไม่ครับ แต่การเสพยา เมื่อได้เสพแล้วปล่อย

ให้ยาขาดไม่ได้ต้องมีติดถุงไว้ตลอด

ถาม : คุณกันยาเสพยามากี่ปี

ตอบ : เสพมา 10 ปี ไม่เคยไม่เคยบำบัด โดยจับ เพราะ

จะเสพหมด และเมื่อเห็นตำรวจต้องรีบหนี

ถาม : เรียนถามพี่กัญญา : เวลาเสพเอาลูกไว้ไหน

ตอบ : เอาฝากไว้กับเพื่อนบ้าน

ถาม : ลูกถามไหมว่าแม่หายไปไหน

ตอบ : ถามค่ะ แม่หายไปไหน เราก็ไม่ได้ใส่ใจ ณ จุดนั้น

ถาม : เอาเงินจากไหนไปซื้อ

ตอบ : รับจ้างสั่งให้ให้แล้วเราได้ยามาเสพเป็น

ค่าตอบแทน ถ้าไม่มีจริงๆ ก็ขอเพื่อนเสพก่อน

ถาม : ถามคุณวิภา เคยได้ยินว่าค้าแล้วเลิกยาก

ตอบ : ใช่ ค่ะ แต่แล้วแต่บางกรณี ถ้าพัวพันก็จะเลิกไม่ได้

แต่เราไม่พัวพัน

ถาม : คุณส่องแสงตอนนี้คิดจะกลับไปไหม

ตอบ : ไม่เพราะบ้านไม่มี และผมจะทำความดี

ถาม : แล้วมีเพื่อนอีกไหมที่ยังไม่มาเข้าร่วมโครงการ

อาสาทำดี

ตอบ : มี 1 คน เป็นเพื่อนสนิท แต่เค้ายังไม่กล้ามา

ถาม : อยากทราบอย่างผู้ค้า-ผู้เสพ ติดต่อกันอย่างไร

ตอบ : จะมีเครือข่ายประจำติดต่อกันให้ และจะทราบ

กันดีว่าบ้านไหนค้า

ถาม : ในหมู่บ้านเดียวกัน เคยเจอกันไหม

ตอบ : ไม่เพราะให้เพื่อนไปซื้อให้

ถาม : ตอนซื้อลำบากไหม

ตอบ : ไม่ค่ะ ลำบากแค่ตอนหนีตำรวจ

ถาม : ส่องแสง เคยเสพมากที่สุดกี่เม็ดต่อวัน

ตอบ : เสพ 150 เม็ด /วัน น้อยสุด 15 เม็ด

ถาม : การเข้าค่ายบำบัดมนโครงการอาสาทำดีนั้น

มันดีกว่าค่ายอื่นอย่างไร

ตอบ : ค่ายอื่นมันดีแค่ตอนอยู่ในค่าย เมื่อกลับไปก็ไป

เจอสภาพแวดล้อมเดิมๆ แต่ในโครงการนี้

ช่วยเหลือเราระยะยาว มีอาชีพ อยู่กันเหมือน

พี่เหมือนน้อง กลับไปในชุมชน เราเป็น

ตัวอย่างให้กับคนในชุมชนรู้สึกตัวเองมีคุณค่า

ถาม : หากจะเอาผู้ติดยามาบำบัดด้วยได้หรือไม่

ตอบ : หากมาปรึกษาได้ มาขอยาได้ มีทีมแพทย์

พร้อมให้คำแนะนำ แต่ถ้าจะเอามาบำบัดใน

พื้นที่เลยคงเป็นอีกเรื่องเพราะเมื่อพวกท่านมา

ศึกษาแล้ว เราต้องการขยายพื้นที่การพัฒนา

ตรงนี้เราทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ท่านลองนำ

ต้นแบบจากโครงการฯเข้าไปทำในชุมชนท่าน

แล้วเรามาคุยกันว่าควรทำอย่างไร

สิ่งที่ได้เรียนรู้

1. การบริหารจัดการแต่ละพื้นที่ในการปลูกพืชไม้ผล ได้แก่ ส้ม มะนาว ทุเรียน
2. การส่งเสริมด้านปศุสัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ เป็ด และวัว
3. การปลูกพืชเพื่อการปศุสัตว์
4. การส่งเสริมแจกแม่พันธุ์ปศุสัตว์
5. การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชน
6. การปรับเปลี่ยนการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม
7. การบริหารจัดการเรื่องการป้องกันไฟฟ้า
8. การบรรยายจากวิทยากร เรื่องปศุสัตว์ ในการเลี้ยงสัตว์เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับประชากรในชุมชน
9. การเพิ่มผลผลิต โดยการปลูกที่ใช้บริโภคภายในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายได้
10. การปลูกหญ้าเนเปียร์เป็นอาหารสัตว์ เพื่อลดรายจ่าย
11. การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เพื่อให้มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภค และใช้ในการเกษตร

การนำไปปรับใช้ในหมู่บ้านและชุมชน

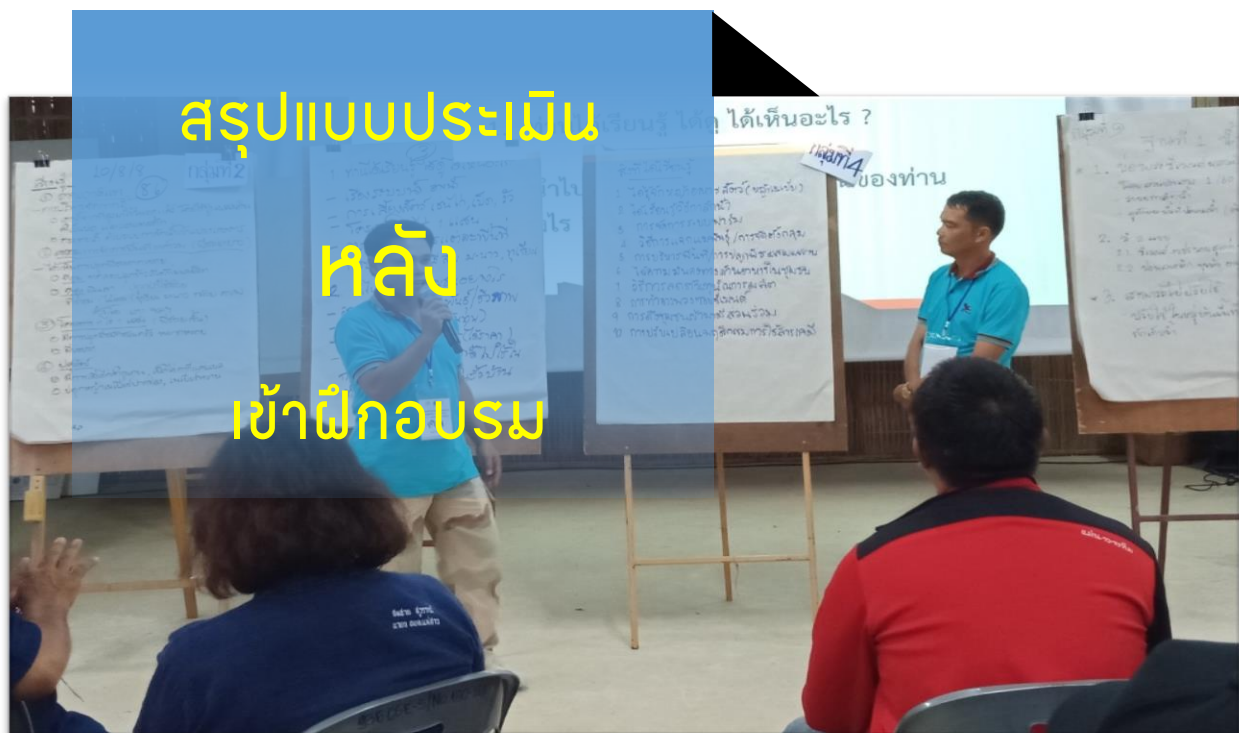
1. การลดสารเคมีในการทำเกษตรและส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์
2. การร่วมกลุ่มเกษตรกรเพื่อในการต่อรองการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร
3. การทำเกษตรผสมผสานในครัวเรือน
4. การนำกระบวนการบ่อพวงซีเมนต์ไปปรับในชุมชนที่ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ
5. การปรับปรุงสายพันธุ์พืชตามความต้องการของตลาด
6. การส่งเสริมให้ชุมชน ครัวเรือนปลูกพืชผักสวนครัวในพื้นที่ที่จำกัด
7. การนำความรู้ไปเผยแพร่ ถ่ายทอด และสร้างความเข้าใจให้แก่คนในชุมชน
8. การทดลองปลูกพืชเพื่อเลี้ยงสัตว์ และการทำอ่างกักเก็บน้ำ
9. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้เกิดรายได้ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบระเบียบ ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
10. การส่งเสริมชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

สรุปการอบรมและมอบ การบ้าน

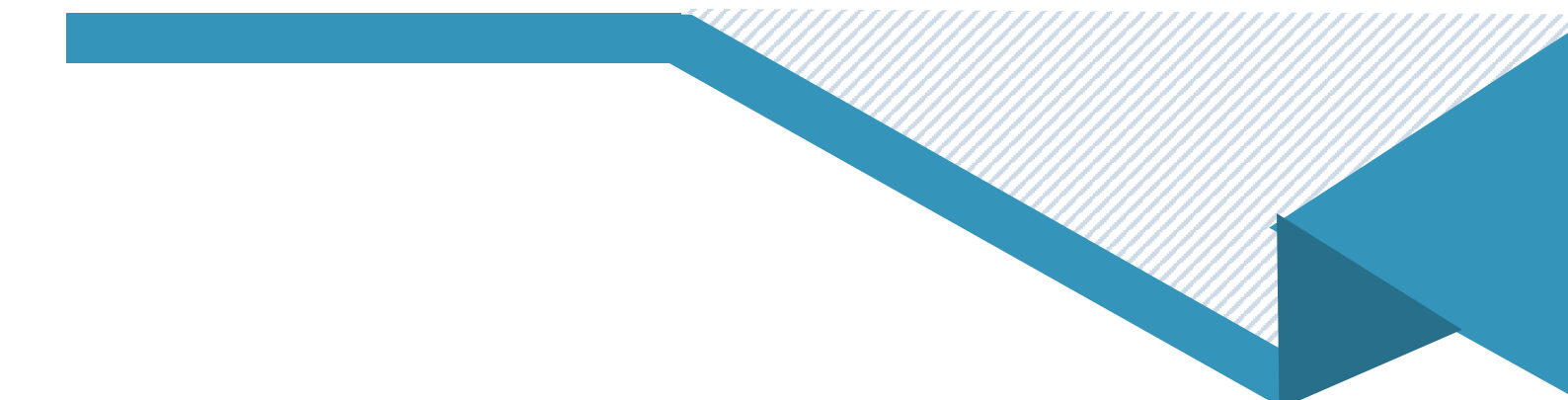

- นางสาวหทัยรัตน์ พ่วงเซย** ผู้จัดการฝ่ายจัดการความรู้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ มอบการบ้านสำหรับผู้เข้าอบรม 2 ข้อ คือ
- 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ
 - 2) ผู้เข้าอบรมกลับไปปรึกษาหารือเพื่อเสนอโครงการแก้ไขปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ คือ
 - 1) เป็นโครงการที่เป็นความต้องการแก้ไขปัญหา/อุปสรรค และหรือความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน โดยควรผ่านความเห็นชอบจากประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน
 - 2) ต้องมีการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ โดยเป็นโครงการที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน อาหารระหว่างปฏิบัติงาน หรือการมีส่วนร่วมอื่นๆ
 - 3) สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ จะมึงงบประมาณสมทบให้กับโครงการบางส่วน โดยงบประมาณหลักจะต้องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 4) ต้องเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในสิ้นปีงบประมาณของแต่ละปี

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	93.28	5.04	0.84	0.84
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	81.51	18.49	-	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	80.67	17.65	1.68	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	85.71	12.61	-	1.68
วิทยากรมีความรู้	94.96	5.04	-	-
สถานที่อบรม	84.87	12.61	-	2.52
สถานที่พัก	62.18	14.29	0.84	22.69
อาหารและเครื่องดื่ม	88.24	10.92	-	0.84

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 119 คน จาก 129 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลสันต้นหมื้อ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/4
วันที่ 28 – 29 พฤศจิกายน 2561

อปท. เรียนรู้สู่การพัฒนา

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริโครงการร้อยใจรักษ์

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/4

วันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2561

ผู้เข้าร่วมอบรมจาก อบต.บ้านหลวง และ
อบต.สันตันหม้อ ทั้งหมด จำนวน 119 คน

ไป ดู ให้ เห็น ด้วย ตา แล้ว นำ มา ปฏิบัติ ร่วม กัน

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษาสถาบัน

ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษาสถาบันปิดทองหลังพระฯ กล่าวถึง โครงการร้อยใจรักฯ ว่าเป็นโครงการที่ทำในพื้นที่บ้านห้วยสำน และหมู่บ้านใกล้เคียงอีก 3 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่รู้กันว่าเป็น สนามการค้าและลำเลียงยาเสพติดอันดับต้นของประเทศ พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภามีพระดำริว่าหากไม่ให้เขาค้ายาก็ต้องมีอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมายให้เขาทำ โดยต้องฝึกอาชีพให้เขามีทางเลือกในการทำงานที่สุจริต ดังนั้นมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ จึงได้ทำการพัฒนาทางเลือกในพื้นที่นี้โดยพัฒนาคน และให้องค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพ ต่อมาซึ่งรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการร้อยใจรักฯ มีพลอากาศเอกประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน คณะกรรมการมีนโยบายให้ขยายผลโครงการฯ ไปสู่พื้นที่อำเภอชายแดนใน 3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงรายและแม่ฮ่องสอนรวมจำนวน 16 อำเภอ โดยปิดทองหลังพระฯ จัดการอบรมแบบ 2 หลักสูตร หลักสูตรแรก ที่ทุกคนมาในวันนี้ใช้เวลา 2 วัน 1 คืน โดยจัดการเรียนรู้แนวคิดของโครงการและการพัฒนาอาชีพทางเลือก จากนั้นกลับไปคัดเลือกคนที่จะปฏิบัติจริงเพื่อเข้ามา

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/4

วันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2561

จุดเด่นของโครงการร้อยใจรักฯคือ ชาวบ้านต้องร่วมลงแรงและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่มีการจ้างเหมาแรงงาน เพราะชาวบ้านเป็นผู้รับประโยชน์จึงต้องสร้างความเป็นเจ้าของ มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ให้ความคิดว่า “หลายคนคงเคยไปอบรมหลายแห่ง หลายหลักสูตรแล้ว และอาจจะคิดว่าทำดีอยู่แล้ว รู้อยู่แล้วไม่เห็นต้องมาฟัง แต่หลักสูตรนี้ จะทำให้ท่านทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยหลักการแนวทางของศาสตร์พระราชา เรียนรู้การนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้อย่างจริงจัง และจะได้นำไปเผยแพร่ให้ประชาชนและข้าราชการ สมกับที่พระองค์ท่านได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน”

"แบ่งปันเพื่อนบ้าน และชุมชน"

หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ

เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมในเรื่องการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนมีเนื้อหาสาระสำคัญคือ

1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง : การปลูกคนด้วยการให้คนเป็นศูนย์กลางของปัญหา โดยมองในเรื่องเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่ดีให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้ การปลูกคนจะใช้กระบวนการทำให้ดูและพาทำ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจร่วมกัน โดยยกตัวอย่างการพัฒนาของโครงการพัฒนาต่างๆ
2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ ขั้นอยู่รอด ดูจากการมีข้าวกินตลอดปีสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและไม่สร้างหนี้เพิ่ม ขั้นพอเพียง คือ มีรายได้มั่นคงสามารถเพิ่มผลผลิตได้และขั้นยั่งยืน ได้แก่การมีเงินออม มีการรวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองได้

3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ : คือ การพัฒนาที่ต้องคลุมทุกมิติ และดูให้ครบตลอดทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยยกตัวอย่างการพัฒนาในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ ที่ต้องมีการสำรวจข้อมูลจริง ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการคืนข้อมูลเพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของปัญหาของตนเอง และประเมินความพร้อมของชาวบ้านว่าพร้อมที่จะมีส่วนร่วมลงแรงหรือไม่ เพราะโครงการจะไม่มีการจ้างแรงงานให้เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมการพัฒนาจะประกอบด้วย การพัฒนาด้านปศุสัตว์ การพัฒนาด้านการเกษตร ฯลฯ

4. การวัดผลการพัฒนา จะวัดผลที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น หากเป็นการพัฒนาด้านปศุสัตว์ก็ต้องทำให้อัตราการตายของ

"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

ฐานการเรียนรู้ พื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

ฐานที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

โครงการฯ ได้ร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการในพื้นที่ สำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งแหล่งน้ำเดิมภายในหมู่บ้าน ลำห้วย เพื่อหาจุดที่เหมาะสมในการสร้างฝายบ่อพวงสันเขา โดยวัดปริมาณน้ำและอัตราการไหลของการกักเก็บน้ำโดยใช้อ่างพวงซอยซีเมนต์ (Soil Cement) เพราะสภาพดินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้ วิธีการทำคือ ขุดบ่อขนาดกว้าง 13 เมตร ยาว 28 เมตร ลึก 2.50 เมตร แล้วผสมดินกับปูนซีเมนต์ ในอัตราส่วน 1 : 4 นำไปเทและบดอัดให้แน่นเพื่อไม่ให้มีช่องว่าง เมื่อใส่น้ำลงไปจะได้เก็บน้ำอยู่ ข้อดีคือ ทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน และวัสดุหาง่ายในพื้นที่ อ่างพวงซอยซีเมนต์รับน้ำมาจากต้นน้ำลำห้วยที่ชาวบ้านช่วยกันต่อท่อมาระยะทาง 14 กิโลเมตร นำน้ำมาพักไว้ที่บ่อก่อนปล่อยลงไปแปลงเกษตรด้วยระบบกัลกน้ำ นอกจากนั้นในเรื่องของการใช้น้ำทางโครงการฯ ได้มีการให้ความรู้แก่ชาวบ้านให้รู้จักการวางแผนบนกระดาด เรื่องการใช้น้ำ และความต้องการน้ำของพืชแต่ละชนิดที่ไม่เหมือนกัน การพัฒนาระบบน้ำ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุมและชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้

งบประมาณที่ใช้ทั้งหมด 57,500 บาท/บ่อ (ไม่รวมค่าแรง) มีแรงงานมาช่วยกันทั้งหมด 100 แรง ระยะเวลาในการดำเนินงาน 12 วันแล้วเสร็จ มีผู้รับประโยชน์ 7 ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ 17 ไร่ อยู่ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์

คำถามผู้เข้าร่วมอบรม

ถาม : โครงสร้างของบ่อ มีเหล็กหรือไม่

ตอบ : ไม่มี ใช้ปูนผสมกับดินในอัตราส่วน 1/4 ปูนที่ใช้ต้องเป็นปูนพอร์ตแลนด์ (Portland Cement) เท่านั้น

ถาม : การทำบ่อ Soil Cement เอาไปใช้ทำบ่อเลี้ยงปลาได้หรือไม่

ตอบ : ได้

ถาม : ระบบไหลเวียนของน้ำใช้อย่างไร

ตอบ : ต่อน้ำมาจากลำห้วยโดยตรงและพ่วงต่อมาเรื่อยๆ ให้น้ำแบบกัลกน้ำ คือ การใช้แรงดึงจากน้ำในท่อเพื่อส่งน้ำโดยมีการเติมน้ำเพื่อไล่อากาศ ความสูงระดับ 2 เมตร

ถาม : บ่อลึกกี่เมตร มีความหนาเท่าไร

ตอบ : ลึก 2.5 เมตร ความหนา 10-15 เซนติเมตร

ถาม : มีการนำน้ำไปใช้อย่างไร

ตอบ : น้ำจากบ่อพวงนำไปใช้เพื่อการเกษตรโดยใช้ระบบกัลกน้ำและวางระบบท่อไปยังแปลงการเกษตร

ถาม : น้ำในบ่อเอาไปใช้ที่ใด

ตอบ : ตอนนี้น้ำในบ่อใช้เฉพาะแปลงเพาะในโครงการ

ฐานที่ 2 เกษตรพอเพียง พืชระยะยาว ไม้ผล

พื้นที่ปลูกไม้ผลระยะยาว มีพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ ปลูกไม้ผลราว 10 ชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ แต่ละชนิดปลูกเพื่อพอกินก่อนเหลือจึงขาย โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืชและความสูงของพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้านช่วยสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งเป็นป่าใช้สอย ป่าอนุรักษ์ เนินเขา ที่ดอน และที่นา

1. ป่าอนุรักษ์ เน้นป้องกันไฟป่า ให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลป่า มีการตั้งกองทุนป่า มีเงินในการ สนับสนุน ดูแลไร่ละ 10 บาท หากเกิดไฟไหม้ป่าจะหักเงินจากกองทุนไร่ละ 500 บาท
2. ป่าใช้สอย เน้นการดูแลไม้ที่มีอยู่เดิม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ได้แก่ ไม้ สามารถตัดมาใช้ได้แต่ต้องปลูกเพิ่มเติม
3. เนินเขา ต้องทำระบบน้ำให้ครอบคลุม สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ ไม้ผลกินได้ เช่น เงาะ ลองกอง ทุเรียน ไม้ มะม่วง กล้วย กาแฟ ฯลฯ
4. ที่นา ต้องเพิ่มผลผลิตข้าว เพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชหลังนา ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง และหญ้าเนเปียร์หวานใช้เลี้ยงสัตว์ ช่วยลดต้นทุนการทำอาหารสัตว์

5. นอกจากนี้ ยังร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก จากเดิมที่ชุมชนปลูกมะม่วงเพื่อจำหน่าย แต่ขายไม่ได้ราคาและขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตสูง และถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา โครงการฯ จึงเชื่อมโยง CP ให้เป็นแหล่งตลาดรับซื้อมะม่วง

คำถามผู้เข้าร่วมอบรม

ถาม : ชาวบ้านมีส่วนเป็นเจ้าของที่หรือไม่

ตอบ : ชาวบ้านเป็นเจ้าของที่อยู่แล้ว โครงการเช่าพื้นที่และจ้างเจ้าของดูแลรักษา

ถาม : หากหมู่บ้านอื่นอยากเข้าร่วมโครงการจะรับหรือไม่

ตอบ : ช่วงนี้ยังไม่ขยายโครงการถึงหมู่บ้านอื่น คงเน้น 4 หมู่บ้านหลักก่อน หากภายใน 2-3 ปีนี้โครงการไปได้ดี อาจจะขยายไปหมู่บ้านอื่น

ถาม : ทุเรียนปลูกมาก็เดือนแล้ว และโรคของทุเรียนมีอะไรบ้าง

ตอบ : ปลูกได้ 5-6 เดือนแล้ว โรคของทุเรียนมีโรคน้ำค้ำ การให้น้ำทุเรียนสามารถให้ได้ทุกวัน แต่อย่าให้แฉะเกินไป ดันพันธุ์ซื้อมาจากพิษณุโลก

ถาม : เดิมมะม่วงปลูกพันธุ์อะไร ทำไมจึงมีปัญหา

ตอบ : พันธุ์ฉนวนคำ มีปัญหาขาดทุน ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด จึงเปลี่ยนเป็นพันธุ์น้ำดอกไม้กับพันธุ์มหาชนก

ฐานที่ 3 ความมั่นคงทางอาหาร ข้าว พืชอายุสั้น 1 ไร่ 1 แสน

การเพิ่มผลผลิตข้าว การปลูกข้าวพันธุ์อีโต้ เป็นการนำเอาข้าวพันธุ์ท้องถิ่นในพื้นที่มาปลูก โดยการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว จาก 600 กก./ไร่ เป็น 800 -1,000 กก./ไร่ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะซื้อข้าวกิน เพราะพื้นที่ปลูกข้าวมีปริมาณน้อย รวมถึงผลผลิตที่ตกต่ำจึงหันไปปลูกพืชชนิดอื่นเพื่อนำเงินมาซื้อข้าวกินแทน ทางโครงการฯ มีแนวคิดว่าจะหากเพิ่มผลผลิตข้าวได้ก็สามารถมีข้าวเพียงพอต่อการบริโภค เหลือกินสามารถขายในชุมชน รวมถึงช่วยลดปัญหาการใช้สารเคมี

การทำการเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร (1 ไร่ 1 แสน) เป้าหมายคือ อยาให้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกินมาทดลองทำแปลงเกษตรผสมผสาน เพื่อบรรลุเป้าหมายคือ มีความรู้ และสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ในพื้นที่ 1 ไร่ วิทยากรได้พูดถึงสภาพที่ดินเป็นแปลงที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องจากเป็นหินและไม่มีแร่ธาตุในดิน ช่วงแรกคือ การปรับปรุงดินด้วยการหมักดิน เพื่อปรับโครงสร้างดิน และ ปลูกพืชสลับหมุนเวียนกัน มีทั้งพืชระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว สรรพน้ำ และ ปศุสัตว์ ดำเนินการมาแล้ว 6 เดือน ขายผลผลิตได้ 7,000 บาท ขายให้กับโครงการเพื่อประกอบอาหาร เป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงฝึกทักษะให้กับเกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน รวมถึงการกระจายความรู้สู่ชุมชน

คำถามผู้เข้าร่วมอบรม

- ถาม : สามารถปลูกพืชหลายๆ ชนิดรวมกันได้หรือไม่
ตอบ : สามารถปลูกรวมกันได้แต่ต้องดูพืชที่คล้ายๆ กัน
- ถาม : พืชที่ขาย จะขายที่ไหน
ตอบ : ขายในโครงการก่อน ส่งครัวของโครงการฯ เนื่องจากจะให้เจ้าหน้าที่ อสพ. บริโภคก่อน รวมถึงเราต้องคำนวณต้นทุนและรายได้ในการทำ
- ถาม : ปลาที่เลี้ยงในบ่อคือปลาอะไร

ฐานที่ 4 ปศุสัตว์

ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ได้มีการส่งเสริมการทำปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการทำปศุสัตว์หรือเลี้ยงสัตว์ประเภทใด ซึ่งหลังจากนั้นได้ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้กับชุมชนและให้องค์ความรู้ในชุมชน โดยแบ่งการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากี แคมป์เบลล์ ทั้งนี้ โครงการร้อยใจรักษ์มีการสร้างคอกเลี้ยงจำนวน 2 คอก คือคอกเปิดไข่ 120 ตัว คอกไก่ดำภูพาน 3 สายพันธุ์ (ภูพาน 1 ดำทั้งตัว ภูพาน 2 ขนสีขาวที่เหลือด้าและภูพาน 3 ขนสีทองที่เหลือด้า) เปิดไข่ 1 ตัวให้ผลผลิต 280 ฟองต่อปี โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกปศุสัตว์ 731 ครัวเรือน จะเลี้ยงไก่ หมู วัว และกระบือ ซึ่งปัญหาหลักคือเรื่องโรคระบาดทำให้มีอัตราการตายสูง เดิมก่อนโครงการร้อยใจรักษ์เข้ามา ชาวบ้านขาดองค์ความรู้ ขาดบุคลากรที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และขาดเวชภัณฑ์ ปัจจุบันได้มีอาสาปศุสัตว์ได้เข้าไปดูแลช่วยชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
2. การสร้างกองทุนอาหาร โดยโครงการร้อยใจรักษ์ได้ส่งเสริมการทำอาหารสัตว์เพื่อใช้ในการทำปศุสัตว์เอง เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร และเพิ่มผลผลิตต่อไป
3. การสร้างกองทุนวัคซีน โครงการฯ มีการสร้างกองทุนวัคซีนเพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านทำวัคซีนเองเพื่อลดปริมาณการตาย

คำถามผู้เข้าร่วมอบรม

- ถาม :** เปิดที่เลี้ยงในโรงเป็นพันธุ์อะไร
- ตอบ :** เป็นพันธุ์กากีแคมป์เบลล์
- ถาม :** การคินสัตว์ ถ้าสัตว์ตายเป็นอะไรไหม
- ตอบ :** ต้องดูสาเหตุการตาย หากตายเพราะโรคก็ไม่ต้องคิน ก่อนการเลี้ยงต้องดูคอกก่อน โดย อสพ. จะลงไปติดตาม กรณีตายด้วยโรค หมากัด โครงการจะแจกให้ฟรี แต่ต้องคินสองเท่าเมื่อมีผลผลิต
- ถาม :** ลูกหมูที่เกิดในโครงการสามารถซื้อได้ไหม
- ตอบ :** ซื้อได้จากชาวบ้านเลย แต่ว่าชาวบ้านต้องคินให้โครงการฯ ก่อน
- ถาม :** จะเข้าโครงการต้องทำอย่างไร
- ตอบ :** ต้องรวมกลุ่มและทำโครงการเข้ามา จัดสถานที่อย่างไร การเลี้ยงอย่างไร เช่น ต้องมีสถานที่ให้เดินเล่น แบบที่โครงการทำเป็นตัวอย่าง
- ถาม :** หญ้าโตไวเพียงพอสำหรับทำอาหารหรือไม่
- ตอบ :** 45 วันสามารถตัดได้เลย สามารถปลูกตามธรรมชาติได้แต่ต้องดูแลนิดหน่อย
- ถาม :** ที่โครงการเน้นการผสมเทียมหรือผสมจริง
- ตอบ :** ผสมจริง
- ถาม :** หญ้าเนเปียร์ ใช้การปลูกแบบใด
- ตอบ :** ใช้ปลูกแบบปัก

"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

การดำเนินงานโครงการร้อยใจรักษ์ ของหน่วยงานราชการในพื้นที่

นายไมตรี ดวงใจ ปลัดอำเภอแม่เมาะ ได้เกริ่นนำโครงการร้อยใจรักษ์ และได้แนะนำพ่อหลวงแก้ว (นายสุรัตน์ สุจาศิริวงศ์) ผู้ใหญ่บ้านเมืองงามใต้ในการนำเสนอแผนงานการดำเนินโครงการในระยะที่ผ่านมาและพ่อหลวงแก้วได้บรรยายถึงความเป็นมาและเหตุผลที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการ ดังนี้

นายสุรัตน์ สุจาศิริวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านเมืองงามใต้ ก่อนมีโครงการฯ มาในพื้นที่ในชุมชนมีปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพลและยาเสพติด อยู่ในระดับรุนแรงทำให้คนในชุมชนเกิดความเดือนร้อนในการใช้ชีวิตมาก หลังจากโครงการเข้ามาดำเนินการมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และได้จัดประชุมเพื่อหาความร่วมมือในการดำเนินการ ซึ่งมีชาวบ้านเข้าร่วมมากกว่า 80% และที่ประชุมเห็นด้วยที่จะเข้าร่วมโครงการร้อยใจรักษ์ทั้งหมด ในการดำเนินการช่วงแรกมีบ้านห้วยสำน หมู่ที่ 10 เข้าร่วมโครงการ ต่อมามีการดำเนินการต่ออีก 3 หมู่บ้านและเข้าร่วมการพัฒนาโครงการเป็นต้นแบบการพัฒนาาร่วมกัน

ในช่วงขั้นแรกของการดำเนินการคือศึกษาพื้นที่สำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคมหลังจากนั้นได้รวบรวมข้อมูล

แต่ทางโครงการฯ ได้จัดกระบวนการในการค้นหาปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการประชุมซึ่งในเวทีการประชุมได้มีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมรับฟัง และได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา จากการจัดเวทีประชุมทำให้ได้แนวทางในการแก้ไข ดังนี้ ปัญหาความเป็นอยู่ ปัญหาอาชีพ และปัญหาสุขภาพ หลังจากรับทราบปัญหาแล้วหน่วยงานปกครองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินการประชุมจัดทำกฎระเบียบหมู่บ้านเพื่อการบังคับใช้ในหมู่บ้านให้สำเร็จ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ดูแลกันเอง ยกตัวอย่างปัญหายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดมีการสร้างกฎระเบียบชุมชนมีบทลงโทษตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 1 คือ จะโดนตักเตือนและต้องเข้ารับการบำบัด
2. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 2 คือ จะปรับผู้ปกครอง 5,000 บาทและส่งเข้ารับการบำบัด
3. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 3 คือ จะปรับกรรมการหมู่บ้าน 10,000 บาท พร้อมส่งเข้ารับการบำบัด
4. ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับได้ในระยะที่ 4 คือ แจ้งความดำเนินคดีตามกฎหมาย
5. ขับไล่ออกจากหมู่บ้าน

ท้ายที่สุดได้ฝากหมู่บ้านเครือข่ายพื้นที่ที่ข้างเคียงโครงการฯ ได้นำต้นแบบการพัฒนาของโครงการฯ ทั้ง 4 หมู่บ้าน นำไปปรับใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และหน่วยงานในพื้นที่

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ได้แนะนำผู้ที่ได้รับบำบัดและกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ คุณรัชณี ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น คุณสองแสง ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ คุณสมบุญ อาสาทำดี รุ่นที่ 1 ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดังนี้

สองแสง : จุดเปลี่ยนที่หันหลังให้ยาเสพติด คืออยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง สาเหตุที่ติดยาเสพติดเริ่มจากที่พ่อเสพติดให้ อยากลองเสพบ้าง จากนั้นก็ติดและเสพติดด้วยกัน โดยตนเป็นคนไปซื้อยา เคยไปซื้อไกลที่สุดถึงพม่าเคยโดนจับ 4 ครั้ง ครั้งแรกถูกจับเพราะรับผิดแทนพ่อเคยติดคุกนานสุด 2 ปี 6 เดือน ข้อหาครอบครองยาบ้าจำนวน 25 เม็ด และเคยคิดฆ่าตัวตาย เพราะความกดดันจากญาติ โดยวิธีการกินยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า 2 ขวด แต่มีชีวิตรอดมาได้ เนื่องจาก อบต. ทำตอนนำตัวส่ง รพ. แม่ยาย หลังจากนั้นก็ยังกลับเสพติดเพราะต้องเสพเพื่อระงับความเจ็บปวด แต่เมื่อคุณชายเข้ามา มันจึงเป็นจุดเปลี่ยนที่อยากจะทำอะไรสักอย่าง อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง และอยากจะทำ

รัชณี: เป็นชาวบ้านห้วยसान อย่างที่รู้ที่บ้านห้วยसानมีปัญหาเสพติด รองลงมาคือปัญหาเรื่องน้ำ มีการปกครองแบบใช้อิทธิพลกำกับคนใน

คนในพื้นที่ไม่มีสิทธิไม่มีเสียง แต่เมื่อคุณชายเข้ามาหลังจากการกวาดล้างอิทธิพลดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น เพราะได้เข้ามาพัฒนา เปลี่ยนแปลงบ้านเราในทางที่ดีขึ้น สาเหตุที่คนในชุมชน คำ และเสพติด นั้น เพราะว่าไม่มีทางเลือก ในส่วนชีวิตเราเอง เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการค้ายามันดีหาเงินง่ายไม่ต้องดิ้นรน เพราะขอจากญาติที่ค้ายา อยากได้อะไรก็ได้ มีลูกเมื่อก่อนไม่สนใจลูก เพราะคิดว่ามีเงิน

วิภา : จุดเปลี่ยนคือ วันนั้น ท่านเสร็จมาที่บ้าน ห้วยसान และท่านถามว่า อยากให้เราช่วยอะไร? มีอะไรให้เราช่วยไหม? วันนั้นรู้สึกได้รับความจริงใจ และภายในใจเราก็ออยากเลิกอยู่แล้ว เพราะมันมีความลำบากใจมากในการค้าแบบนี้ วันนั้นจึงตัดสินใจเลิกเด็ดขาดหลังจากที่เล่าเรื่องที่ท้องค์ท่านตรัสกับเราให้ครอบครัวฟัง ก็ตัดสินใจเลิกเลยทันที

มานิต : เมื่อก่อนอยู่จังหวัดสุพรรณบุรี มาได้แฟนอยู่บ้านยะผา สาเหตุที่เสพติด เนื่องจากเครียดปัญหาชีวิต เข้าร่วมโครงการครั้งแรกโดยได้รับคำแนะนำจากคนรอบข้าง อีกทั้งตนสนใจเข้าอาสาสมัครบำบัดภายใต้ชื่ออาสาทำดี ซึ่งทางทหารให้ได้ข้อเสนอว่าหากบำบัดแล้วจะมีงานให้ทำ มีชีวิตที่ดีขึ้น

ความรู้สึกหลังจากเสร็จสิ้นการบำบัด รู้สึกดีมาก คนที่ชุมชน ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทุกคนให้การต้อนรับดีมาก วางแผนชีวิตว่าจะสร้างบ้านให้เสร็จและเก็บเงินเพื่ออนาคต

คำถามจากผู้เข้าร่วมอบรม

ถาม : ผู้سهพ ผู้ค้า เมื่อจับได้แล้ว แต่ไม่มีค่าปรับ แล้วส่งตำรวจให้ดำเนินคดี และถ้าขับไล่ออกจากหมู่บ้านจะเป็นการละเมิดสิทธิหรือไม่

ตอบ : (พ่อหลวงสุรัช) การขับไล่ออกจากหมู่บ้านก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่ยากจะทำได้ แต่อยากขอร้องให้ทุกคนให้ความร่วมมือกัน ไม่อยากให้ขับไล่กันออกจากหมู่บ้าน แต่ถ้าหากให้โอกาสมาแล้ว และยังไม่กลับตัวก็จำเป็นต้องขับไล่ออกจากชุมชน

ถาม : ที่ผ่านมามีการบังคับใช้กฎระเบียบหมู่บ้านเคยปรับผู้ปกครองหรือคณะกรรมการหมู่บ้านแล้วหรือยัง

ตอบ : ยังไม่มี แต่ถ้ามีก็ต้องปรับต้องบังคับใช้กฎระเบียบหมู่บ้านจริง

ถาม : หลังจากหมู่บ้านได้ออกกฎระเบียบหมู่บ้าน แต่ถ้ามีการพลัดถิ่นไม่ยอมรับขึ้นมา เราจะสามารถนำกฎหมายใดมารองรับบังคับใช้ได้

ตอบ : (บ.ไมตรี) ต้องทำความเข้าใจกับชาวบ้านก่อน หากกฎหมายหมู่บ้านไม่สามารถบังคับใช้ได้ จะต้องนำกฎหมายบ้านเมืองมาบังคับใช้

ถาม : การขับไล่ออกนอกหมู่บ้านมันรุนแรงเกินไปหรือไม่ ถ้าหากไม่มีเงินจะทำอย่างไร

ตอบ : กฎระเบียบต้องมีการลงโทษ หากยังมีอยู่ ก็จะดำเนินการตัดความช่วยเหลือทุกอย่างในหมู่บ้าน

ถาม : ชุมชนมีปัญหาผู้เสพยา หากตัดความช่วยเหลือ ในครอบครัว ทำได้ยากเนื่องจากผู้เสพยาไม่ได้อยู่ในบ้าน แต่ทางครอบครัวยังช่วยเหลืองานชุมชนอยู่

ตอบ : ในชุมชนยังไม่มี ถ้าหากมีจริง ๆ คงต้อง ดำเนินการตามแผน

ถาม : ถ้ากฎหมาย ระเบียบชุมชน ไม่เป็นที่ยอมรับ สามารถเอากฎหมายบ้านเมืองมาใช้ในชุมชนได้หรือไม่

ตอบ : การจัดทำกฎหมาย บ้านเมืองมาใช้เลยมีข้อดีข้อเสียต่างกัน ต้องทำความเข้าใจกฎหมาย

ถาม : ผู้เสพ ผู้ค้าหลังจากเลิกแล้ว มาทำงานอยู่ในโครงการฯ ทำแผนอะไรบ้าง

ตอบ : คุณมานิต แผนกช่าง
คุณส่องแสง แผนกช่างเชื่อมเหล็ก
คุณรัชนี้ เพาะเมล็ด
คุณกัลยา ห้องครัว

ถาม : ผู้เสพ ผู้ค้าเข้ามาในวงจรแล้ว จะเลิกยากเพราะเครือข่ายบางกลุ่มอาจมองเราอยู่ จะกลัวหรือไม่

ตอบ : (คุณวิภา) ไม่กลัวเนื่องจากไม่ได้ติดหนี้เขาไว้ จึงไม่มีอะไรที่ต้องกลัว

ถาม : วิถีชีวิตหลังจากเลิกค้า มีชีวิตอย่างไร

ตอบ : (คุณวิภา) ในกรณีของหนู สามให้กำลังใจดี จึงใช้ชีวิตได้ดี มีกำลังใจ

ถาม : เคยขายยาในพื้นที่บ้านห้วยसान และพื้นที่อำเภอฝาง หรือไม่

ตอบ : (คุณวิภา) ไม่เคยค้าในบริเวณนี้ มีแต่นอกพื้นที่

สิ่งที่ได้เรียนรู้ และการนำเอาความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในพื้นที่

ได้เรียนรู้อะไร

1. การจัดการน้ำมิติใหม่ สร้างบ่อพวงบนดอย และการวางท่อไปใช้ในพื้นที่เกษตร ด้วยกัลก้นน้ำ บ่อพวงใช้เงิน 40000-50000 บาท สามารถจุน้ำได้ 500 กว่าคิว การทำบ่อพวงทำได้ 2 รูปแบบ คือใช้ปูนผสมดิน ต้นทุนสูงแต่ทนทาน และทำด้วยพลาสติก ต้นทุนต่ำกว่า แต่ไม่ทน
2. การปลูกหญ้าแฝก แทนการปลูกไม้ใหญ่ริมบ่อน้ำ เพื่อมิให้รากไม้ไปทำลายตัวบ่อน้ำ
3. การปลูกพืชระยะยาว ในพื้นที่ระดับต่างๆ เช่น พื้นที่ดอนปลูกไม้ผล ที่ลุ่มทำนาข้าว ซึ่งได้ผลผลิตเยอะ และมีการปลูกกาแฟใต้ต้นไม้ใหญ่ จี๊วดอกแดง เหลืองอินเดีย โดยดอกจี๊วดอกแดง สามารถนำดอกไปขายสร้างรายได้ และปลูกกาแฟได้ร่มไม้ได้
4. ปลูกพืชผสมผสาน 1 ไร่ 1 แสน เป็นความมั่นคงทางอาหาร ปลูกข้าว ถั่วฝักยาว มีบ่อปลา ซึ่งทั้งหมดใช้สารชีวภาพ และผลิตปุ๋ยใช้เอง ทำให้ผลผลิตปลอดสารพิษ
5. การเลี้ยงสัตว์ต้องเตรียมความพร้อม เช่น แปลงปลูกหญ้าเนเปียร์ เพื่อเป็นอาหารสัตว์ และเตรียมโรงเรือน ซึ่งขนาดโรงเรือนจะกำหนดจำนวนสัตว์ด้วย
6. การบริหารจัดการโครงการ ก่อนมีโครงการต้องมีการประชาคม ชาวบ้านเห็นชอบไม่ต่ำกว่า 80% และการแจกสัตว์ให้ชาวบ้านนำไปเลี้ยง ต้องนำลูกมาคืนกองทุน เพื่อให้คนอื่นไปเลี้ยงต่อ
7. การเลี้ยงไก่ดำภูพาน 3 สายพันธุ์ เป็นเรื่องใหม่ของทั้ง 2 ตำบล
8. การบริหารจัดการป่าโดยมีกองทุนดูแลรักษาป่า ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการรักษาป่า
9. การพัฒนาคุณภาพมะม่วงเพื่อการส่งออกและการจัดตั้งสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชน ทำให้สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าได้ มี CP มารับซื้อ แต่ต้องเป็นมะม่วงคุณภาพปลอดสารพิษ

นำไปปรับใช้

1. การกักเก็บน้ำโดยใช้อ่างพวง จะนำไปทำในพื้นที่บ้าง เพราะในชุมชนมีการปลูกพืชไร่ พืชสวนบนพื้นที่ดอน และดึงน้ำเข้าพื้นที่สวนโดยกัลก้นน้ำ
2. ส่งเสริมปลูกพืชผสมผสานในชุมชน ทั้งพืชระยะสั้นเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดการใช้สารเคมี และปลูกพืชระยะยาว เช่น ไม้ยืนต้น ทำให้มีรายได้รายวัน รายเดือน รายปี
3. ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อลดรายจ่าย และมีอาหารปลอดภัยกิน โดยใช้สารชีวภัณฑ์ในการทำการเกษตร
4. ส่งเสริมการปลูกหญ้าเนเปียร์ เพื่อเป็นอาหารสัตว์ เพราะในชุมชนมีการเลี้ยงวัวอยู่แล้ว
5. ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ดำสามสายพันธุ์ในพื้นที่ และให้มีการรวมกลุ่มในการเลี้ยงสัตว์

สรุป และมอบการบ้าน

นางสาวหทัยรัตน์ พ่วงเขย ผู้จัดการ

ฝ่ายจัดการความรู้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ มอบการบ้านสำหรับผู้เข้าอบรม 2 ข้อ คือ 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ 2) ผู้เข้าอบรมกลับไปปรึกษาหารือเพื่อเสนอโครงการแก้ไขปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ คือ

- 1) เป็นโครงการที่เป็นความต้องการแก้ไขปัญหา/อุปสรรค และหรือความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน โดยควรผ่านความเห็นชอบจากประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) ต้องมีการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ โดยเป็นโครงการที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน อาหาร ระหว่างปฏิบัติงาน หรือการมีส่วนร่วมอื่นๆ
- 3) สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ จะมียกงบประมาณสมทบให้กับโครงการบางส่วน โดยงบประมาณหลักจะต้องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ต้องเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในสิ้นปีงบประมาณของแต่ละปี

สรุปแบบประเมิน หลังการเข้าฝึกอบรม

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	94.85	5.04	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	73.20	18.49	1.03	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	80.41	17.65	-	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	84.54	12.61	-	-
วิทยากรมีความรู้	88.66	5.04	-	-
สถานที่อบรม	90.72	12.61	1.03	-
สถานที่พัก	63.92	14.29	-	19.59
อาหารและเครื่องดื่ม	85.57	10.92	-	-

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 97 คน จาก 119 คน

